

**REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA**

**Godišnje izvješće
o državnim potporama za 2007. godinu**

studeni 2008.

Sadržaj

1. UVOD	3
2. OKVIR ZA IZRADU IZVJEŠĆA O DRŽAVNIM POTPORAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	5
2.1. Metodologije izračuna državnih potpora	7
3. DRŽAVNE POTPORE U 2007. GODINI	10
3.1. KATEGORIJE DRŽAVNIH POTPORA	14
3.2. DRŽAVNE POTPORE PREMA INSTRUMENTIMA DODJELE	16
3.2.1. <i>Državna jamstva kao instrument dodjele potpora</i>	20
4. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO	22
5. INDUSTRIJA I USLUGE	24
5.1. HORIZONTALNE DRŽAVNE POTPORE	25
5.1.1. <i>Istraživanje i razvoj</i>	27
5.1.2. <i>Zaštita okoliša i ušteda energije</i>	28
5.1.3. <i>Zapošljavanje</i>	30
5.1.4. <i>Mali i srednji poduzetnici</i>	32
5.1.5. <i>Usavršavanje</i>	34
5.1.6. <i>Kultura</i>	35
5.2. SEKTORSKE DRŽAVNE POTPORE	37
5.2.1. <i>Proizvodnja čelika</i>	38
5.2.2. <i>Brodogradnja</i>	40
5.2.3. <i>Kopneni, pomorski i zračni promet</i>	44
5.2.4. <i>Turizam</i>	47
5.2.5. <i>Ostale djelatnosti</i>	48
5.2.6. <i>Sanacija i restrukturiranje</i>	48
6. REGIONALNE DRŽAVNE POTPORE	51
7. DRŽAVNE POTPORE NA RAZINI JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE	54
8. DRŽAVNE POTPORE MALE VRIJEDNOSTI	56
9. HRVATSKA U USPOREDBI S EU	59
10. PRILOG 1. <i>Instrumenti državne potpore</i>	62
11. PRILOG 2. <i>Kategorije državnih potpora</i>	65

IZVJEŠĆE O DRŽAVNIM POTPORAMA ZA 2007. GODINU

1. UVOD

Godišnje izvješće o državnim potporama daje pregled državnih potpora u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2005. do 2007. godine na razini ukupno dodijeljenih sredstava kao i na razini državnih potpora dodijeljenih posebno za poljoprivredu i ribarstvo i industriju i usluge. Ovo izvješće također prikazuje zastupljenost državnih potpora prema horizontalnim gospodarskim ciljevima i po pojedinim sektorima gospodarstva. Izvješće je dakle analitički instrument praćenja dodjele državnih potpora prema strateškim gospodarskim ciljevima, ono ukazuje i na učinkovitost pojedinih gospodarskih grana s obzirom na iznos primljenih potpora i ostvareni ekonomski rast. Ono omogućuje usporedbu razine državnih potpora koje se dodjeljuju u Republici Hrvatskoj s referentnim prosjekom zemalja Europske unije kao i usporedbu sa zemljama članicama pojedinačno.

Ukupne državne potpore u 2007. godini za 13% su veće u odnosu na 2006. godinu, dok su u 2006. godini bile za 56% veće u odnosu na 2005. godinu. U istom razdoblju, zabilježen je relativan rast potpora kao udjela u BDP-u te iznosi 3,3% za 2007. godinu u odnosu na 2006. godinu kada je iznosio 3,2%. Istovrsne trendove rasta državnih potpora moguće je razabrati iz iznosa dodijeljenih državnih potpora po zaposlenome i po stanovniku Republike Hrvatske. Kada se od ukupnih državnih potpora izuzmu potpore poljoprivredi i ribarstvu, rast potpora za industriju i usluge u 2007. godini u odnosu na 2006. viši je za 6,8% što je bitno manje od rasta zabilježenog u 2006. godini kada je iznosio 83%. Zamjetan je dakle, prema različitim parametrima, određeni trend usporavanja rasta ukupnih državnih potpora promatrano na trogodišnjoj razini.

Međutim, visok udio državnih potpora u bruto-domaćem proizvodu kao i struktura državnih potpora u kojoj prevladavaju sektorske potpore ukazuju na potrebu strukturnih reformi, odnosno napuštanja sustava poticanja pojedinih gospodarskih sektora.

S obzirom na rast i udio sektorskih potpora u ukupno dodijeljenim potporama, analiza ukazuje na trend opadanja udjela horizontalnih potpora u ukupnim državnim potporama u promatranom trogodišnjem razdoblju.

U 2007. godini udio horizontalnih potpora u odnosu na ukupne državne potpore dodijeljene industriji i uslugama iznose 14,3%. Istodobno sektorske potpore su tijekom sve tri godine razmjerno visoko zastupljene i njihov udio iznosi 74%.

Potpore na regionalnoj razini pokazuju blagi ali stabilni rast što je pozitivan trend.

Među instrumentima dodjele potpora za industriju i usluge u 2006. i 2007. godini dominantne su subvencije i jamstva, a nakon toga porezna izuzeća.

Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja, kojoj je u Republici Hrvatskoj između ostalog povjerena uloga afirmacije prava i politike tržišnog natjecanja, svojim aktivnostima

nastoji ostvariti suradnju i pružati stručnu pomoć davateljima državnih potpora u pripremi projekata poticanja gospodarstva odnosno u oblikovanju politike državnih potpora. Utoliko je važna stalna edukacija prvenstveno davatelja potpora ali i poslovne zajednice o dopuštenim oblicima poticanja gospodarstva. Sekundarni propisi Europske unije u području državnih potpora su brojni i redovito podložni promjenama pa se u posljednje dvije godine radi bolje dostupnosti prevode na hrvatski jezik i objavljuju u „Narodnim novinama“.

Kontrola državnih potpora kao sastavnica zaštite tržišnog natjecanja važna je ne samo radi osiguravanja svim poduzetnicima na tržištu jednakih uvjeta poslovanja i time jednakih mogućnosti za uspjeh već i kao jedan od važnih čimbenika povećanja konkurentnosti poduzetnika kao i privlačenja i poticanja domaćih i stranih investitora. Usmjeravanje državnih potpora na financiranje horizontalnih ciljeva i veća dostupnost državnih potpora većem krugu poduzetnika, za primjerice istraživanje i razvoj, zaštitu okoliša, zapošljavanje, regionalni razvitak pridonosi ekonomskom i regionalnom razvoju i jačanju konkurentnosti strateških gospodarskih djelatnosti. Nasuprot tome, dodjela državnih potpora pojedinačno odabranim poduzetnicima, osobito onima u teškoćama, temeljem pojedinačnih odobrenja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, a uz primjenu pravila o sanaciji i restrukturiranju, trebala bi biti izuzetak jednokratne naravi koji svoju svrhu pronalazi u obnavljanju dugoročne održivosti poduzetnika na tržištu.

Politika državnih potpora u Europskoj uniji sažeta je u poznatoj sintagmi – manje i kvalitetnije potpore (*less and better targeted aid*) s naglaskom na otklanjanje tržišnih neuspjeha (*market failures*) pri čemu su primjerice usluge od općeg gospodarskog interesa, ulaganje u istraživanje i razvoj, informacijsku tehnologiju kao i sustavna briga za regionalni razvoj važna pitanja za ekonomsku budućnost zajedničkog tržišta Europske unije.

U nadolazećem razdoblju, istodobno s dovršetkom reformi u pojedinim gospodarskim sektorima, potrebno je pažljivo birati ekonomske ciljeve za čiji se razvoj izdvajaju državna sredstva. To će u konačnici približiti Republiku Hrvatsku strukturi državnih potpora koja je prevladavajuća u zemljama članicama Europske unije i time je poticaj većoj međunarodnoj konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Do stjecanja punopravnog članstva u EU temeljna je zadaća Agencije nadzirati dodjelu državnih potpora u Republici Hrvatskoj i provoditi Zakon o državnim potporama, dok je utvrđivanje i provedba politike državnih potpora u nadležnosti davatelja potpora – hrvatske Vlade, ministarstava, fondova, jedinica lokalne samouprave itd., pri čemu su jedan od načina koji ukazuje na uspješnost rada, kako Agencije, tako i spomenutih davatelja potpora, i podatci i analiza stanja na području državnih potpora koje sadrži ovo Izvješće.

2. OKVIR ZA IZRADU IZVJEŠĆA O DRŽAVNIM POTPORAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sukladno članku 20. stavku 1. Zakona o državnim potporama, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja je u obvezi podnijeti Hrvatskom saboru na usvajanje Godišnje izvješće o državnim potporama za prethodnu godinu. Agencija je u ovom Izvješću o državnim potporama za 2007. godinu (dalje: Izvješće), petom po redu, kao i u prethodnim izvješćima, primijenila metodologiju iskazivanja državnih potpora sukladno metodologiji Europske komisije.

Izvješće daje analitički pregled državnih potpora dodijeljenih u 2007. godini, a radi sveobuhvatnosti prikaza prethodnog razdoblja, prikazani su i podaci za 2005. i 2006. godinu.

Pravni temelj na osnovu kojeg Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija) provodi kontrolu državnih potpora u Republici Hrvatskoj je Zakon o državnim potporama iz 2005. godine („Narodne novine“ broj:140/2005, dalje: Zakon), koji je zamijenio Zakon o državnim potporama iz 2003. godine. Zakon propisuje način dodjele, nadzor provedbe i povrata državnih potpora, a primjenjuje se na sve sektore osim poljoprivrede i ribarstva (članak 1. stavak 2. Zakona). Temeljne odredbe Zakona obuhvaćaju definiciju državnih potpora, zabranu i dodjelu državnih potpora, nadležnost i djelokrug Agencije te postupovna pravila u odnosu na odobravanje, nadzor provedbe i povrata državnih potpora kao i njihovu transparentnost (vođenje evidencije državnih potpora, godišnja izvješća).

Na dodjelu državnih potpora u poljoprivredi i ribarstvu ne primjenjuju se odredbe Zakona odnosno na ovaj sektor se ne odnose pravila o državnim potporama uspostavljena Zakonom i drugim propisima s ovog područja, pa tako Agencija nije nadležna za odobravanje niti za nadzor državnih potpora u poljoprivredi, prehrambenoj i duhanskoj industriji, industriji pića te u ribarstvu i preradi ribe. Međutim, radi potrebe pružanja sveobuhvatnog pregleda dodijeljenih državnih potpora, državne potpore dodijeljene poljoprivredi i ribarstvu također su prikazane u Izvješću, a na temelju podataka dostavljenih od Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

U cjelini, promatrajući cjelokupni sustav prijave državnih potpora u 2007. godini, može se zaključiti da je u odnosu na prethodne godine broj prijavljenih državnih potpora povećan, tako da i eventualna odstupanja od prikazanih iznosa u ovom Izvješću ne mogu biti značajna.

Što su državne potpore?

Sukladno Zakonu, državne potpore su svi stvarni i potencijalni rashodi ili umanjeni prihodi države dodijeljeni od davatelja državne potpore koji narušavaju ili bi mogli narušiti tržišno natjecanje davanjem prednosti na tržištu korisniku državne potpore, bez obzira na oblik državne potpore, u mjeri u kojoj to

može utjecati na ispunjenje međunarodno preuzetih obveza Republike Hrvatske.

Prema tome, državnom potporom se smatra svaka mjera koja se temelji na programu državne potpore, ili se dodjeljuje pojedinačnom korisniku, ako su kumulativno ispunjeni sljedeći kriteriji:

- dodjelom potpora pojedini poduzetnik ili poduzetnici stavljaju se u povlašteniji položaj u odnosu na ostale konkurente (ekonomska prednost),
- potpora se dodjeljuje iz državnih sredstava,
- potpora se dodjeljuje na selektivnoj osnovi,
- dodjelom potpora narušava se ili prijeto narušavanjem tržišnog natjecanja u mjeri u kojoj to može utjecati na trgovinu između Republike Hrvatske i država članica Europske unije.

Prilikom dodjele državne potpore odlučujući je učinak predmetne mjere, a ne njezin uzrok, vrsta ili cilj. Pojam državne potpore obuhvaća ne samo mjere koje se odnose na subvencije (rashodna strana državnog proračuna), nego i mjere koje na različite načine smanjuju prihodnu stranu državnog proračuna, te imaju jednake učinke kao i subvencije (npr. oslobođenje ili smanjenje poreza na dobit).

Ako pojedina mjera kumulativno ne ispunjava sva četiri gore navedena kriterija, tada se ne radi o državnoj potpori u smislu Zakona. Državnim potporama ne smatraju se:

- potpore javnim tijelima koje obavljaju djelatnost koja nema ekonomski karakter,
- opće mjere namijenjene svim poduzetnicima i svim sektorima u gospodarstvu u državi,
- državne mjere koje su neutralne u odnosu na državni proračun (tzv. regulatorne mjere),
- nabava robe i usluga po tržišnim cijenama odnosno tržišnoj vrijednosti (javni natječaji sukladno pravilima o javnim nabavama),
- financijske potpore koje udovoljavaju testu ulaganja po tržišnim uvjetima (test privatnog ulagatelja),
- potpore namijenjene izgradnji infrastrukturnih projekata opće namjene odnosno kada ekonomsku prednost ne stječe pojedini poduzetnik, sektor ili regija,
- državna jamstva ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti: ako korisnik zajma nije u financijskim teškoćama; ako je korisnik zajma u mogućnosti na financijskom tržištu dobiti zajam po tržišnim uvjetima bez posredovanja države; ako se za državno jamstvo zaračunava tržišna cijena; ako je državno jamstvo povezano s određenom financijskom transakcijom, ograničeno po visini i vremenu trajanja, i ne pokriva više od 80% preostalog duga ili druge financijske obveze,
- potpore pojedincima ili zaposlenicima gdje poduzetnici ne uživaju izravnu korist,
- potpore male vrijednosti (de minimis potpore) koje ne iznose više od 200.000 eura po korisniku u razdoblju od tri fiskalne godine.

Dakle, pravila o državnim potporama primjenjuju se samo na mjere koje se odnose na poduzetnike¹ koji se bave gospodarskom djelatnošću. U načelu su samo kućanstva i javne ustanove izuzeti od tog pravila.

Zakonom je utvrđena opća zabrana dodjele državnih potpora. Međutim, pod određenim uvjetima određenu državnu potporu Agencija može odobriti, i to ako se potpore dodjeljuju:

- a) za ublažavanje ili otklanjanje šteta prouzročenih prirodnim nepogodama, izvanrednim ili ratnim okolnostima,
- b) za poticanje gospodarskog razvoja područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velikom nezaposlenošću,
- c) za promicanje kulture i zaštiti baštine,
- d) za provedbu značajnih međunarodnih projekata ili otklanjanju ozbiljnih poteškoća u gospodarstvu,

¹ Sukladno sudskoj praksi Europske unije, pojam „poduzetnika“ obuhvaća svaki poslovni subjekt koji se bavi gospodarskom djelatnošću, bez obzira na njegov pravni status i način na koji se financira. Taj pojam se može odnositi i na neprofitne poslovne subjekte ukoliko se bave gospodarskom djelatnošću.

- e) za poticanje određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja,
- f) pravnim i fizičkim osobama kojima je na temelju posebnih propisa povjereno obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa ili utvrđeno isključivo pravo obavljanja određene djelatnosti, a bez kojih ne bi mogle obavljati i provoditi povjerene im zadaće, uz uvjet da državne potpore predstavljaju isključivo naknadu za obavljanje i provedbu tih zadaća.

Prema vrsti, državne potpore dijele se na programe državnih potpora i pojedinačne potpore:

- (a) Programom državne potpore smatra se akt na temelju kojeg se, bez potrebe za dodatnim provedbenim mjerama, unaprijed neodređenim korisnicima državne potpore dodjeljuju pojedinačne državne potpore i akt na temelju kojeg se državna potpora koja unaprijed nije vezana uz poseban projekt dodjeljuje jednom ili više korisnika državne potpore na neodređeno vrijeme i/ili u neodređenom iznosu (članak 3. stavak 2. Zakona).
- (b) Pojedinačnom državnom potporom smatra se državna potpora koja nije dodijeljena na temelju programa državne potpore uz obvezu dodatnog odobravanja (članak 3. stavak 3. Zakona).

2.1. Metodologije izračuna državnih potpora

Metodologija izračuna i iskazivanja dodijeljenih državnih potpora u ovom je Izvješću u najvećoj mogućoj mjeri usklađena s metodologijom koju primjenjuje Europska komisija u izradi Izvješća o državnim potporama (tzv. *Scoreboard*²).

S obzirom na obveze koje je Republika Hrvatska preuzela Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (dalje: SSP) u odnosu na državne potpore, potrebno je osigurati transparentnost dodjele državnih potpora i kroz izradu i dostavljanje redovitih godišnjih izvješća sljedeći metodologiju i prikaz koji koristi Zajednica,

U Izvješću su u zasebnim poglavljima prikazani podaci o dodijeljenim državnim potporama za poljoprivredu i ribarstvo, te za industriju i usluge, iz razloga što se radi o sektorima za koja vrijede različita pravila prilikom odobravanja državnih potpora. Naime, kao što je već spomenuto, državne potpore za poljoprivredu i ribarstvo ne podliježu sustavu koji je uređen Zakonom, kontrola dodjele tih državnih potpora nije u nadležnosti Agencije, a niti metodologija praćenja državnih potpora za poljoprivredu nije istovjetna onoj koja vrijedi za državne potpore u sektoru industrija i usluge.

Državne potpore za industriju i usluge u osnovi se dijele na horizontalne, sektorske i regionalne potpore. Mada su po svom karakteru regionalne potpore vrlo bliske potporama za horizontalne ciljeve, one se ipak iskazuju zasebno, jer se njima putem novih investicija i novog zapošljavanja potiče gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija između i unutar pojedinih regija.

Kategorije državnih potpora

Sukladno odredbama Uredbe o državnim potporama, potpore se u osnovi dijele na³: horizontalne, sektorske i regionalne potpore.

² http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/2007_autumn_en.pdf

³ Prilog 2. Kategorije potpora.

Horizontalne potpore namijenjene su svim poduzetnicima i sektorima, te u znatno manjoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje od sektorskih potpora, koje se dodjeljuju određenom poduzetniku, grupi poduzetnika ili svim poduzetnicima u okviru određene gospodarske djelatnosti. Vrste horizontalnih potpora su:

- potpore za istraživanje i razvoj,
- potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije,
- potpore malim i srednjim poduzetnicima,
- potpore za zapošljavanje,
- potpore za usavršavanje,
- potpore za kulturu i
- potpore za ostale horizontalne ciljeve.

Sektorske potpore odnose se: na proizvodnju čelika, na djelatnost prometa (kopneni, pomorski i zračni), na brodogradnju, na turizam te na ostale sektore/djelatnosti.

Regionalne potpore su potpore čiji je temeljni cilj poticanje gospodarskog razvitka manje razvijenih područja, odnosno područja koja zaostaju u razvitku u odnosu na ukupno gospodarstvo. Prema pravilima o regionalnim potporama, te se potpore mogu dodjeljivati sukladno karti regionalnih potpora⁴.

Također, u Izvješću se još uvijek posebno iskazuju i potpore na lokalnoj razini (županije, gradovi i općine), što nije slučaj u Izvješćima o državnim potporama koje objavljuje Europska komisija i koja te potpore svrstava ili u sektorske ili u horizontalne potpore. Međutim, podaci koje jedinice lokalne i područne samouprave dostavljaju Agenciji još uvijek nisu dovoljno precizni da bi ih se sa sigurnošću moglo razvrstati u jednu od spomenutih osnovnih kategorija potpora pa su zato zasebno iskazani.

Nadalje, u posebnom dijelu Izvješća su obrađene i potpore male vrijednosti za 2007. godinu. U skladu s metodologijom iskazivanja dodijeljenih državnih potpora Europske komisije, državne potpore male vrijednosti ne smatraju se potporama koje mogu narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu između Republike Hrvatske i država članica Europske unije, pa se stoga trebaju isključiti iz podataka o ukupno dodijeljenim potporama. No, one se ipak navode kao dodatak u Izvješću iz razloga što postoji niz programa u Republici Hrvatskoj temeljem kojih se dodjeljuju ovakve vrste potpora, kao što su primjerice programi potpora malom i srednjem poduzetništvu koje dodjeljuje Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, programi namijenjeni turizmu koje dodjeljuje Ministarstvo turizma kao i programi ostalih davatelja. Drugim riječima, slijedeći metodologiju Europske unije, budući da se potpore male vrijednosti ne smatraju potporama u smislu *acquisa* i Zakona, one nisu uključene u ukupan iznos dodijeljenih potpora u 2007. godini, ali se radi stjecanja cjelovitog uvida u stvarne izdatke državnog proračuna za potrebe određenih gospodarskih sektora ili grupa poduzetnika (malo i srednje poduzetništvo), potpore male vrijednosti također navode u ovom Izvješću.

⁴ Vlada Republike Hrvatske je donijela Odluku o karti regionalnih potpora koja je stupila na snagu 07. svibnja 2008. godine i koja je objavljena u „Narodnim novinama“ broj: 52/2008. Tom Odlukom su utvrđena područja na kojima se mogu dodjeljivati regionalne potpore, te je Republika Hrvatska sukladno Nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku (NKPJS) podijeljena na tri prostorne jedinice za statistiku 2. razine i to kako slijedi: Sjeverozapadna Hrvatska, Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska i Jadranska Hrvatska. Maksimalni intenzitet regionalne potpore koji se može dodijeliti na tim područjima su: u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj 40% opravdanih troškova, u Središnjoj i Istočnoj (Panonskoj) Hrvatskoj te u Jadranskoj Hrvatskoj 50% opravdanih troškova.

Agencija je u ovom Izvješću revidirala podatke za 2005. i 2006. godinu. Ovo posebno iz razloga što je Agencija početkom 2008. godine, u suradnji s Europskom komisijom usvojila način obračuna državnih potpora sadržanih u državnim jamstvima za sektor čelika. Posljedica toga je bio konačan obračun dodijeljenih državnih potpora u razdoblju od 2002. do 2007. godine, poduzetnicima Željezara Split d.d. i CMC Sisak d.o.o. (ranije Valjaonica cijevi Sisak d.o.o.) koje su dostavljene i Europskoj komisiji.

Najveće izmjene iznosa državnih potpora u 2005. i 2006. godini odnose se na brodogradnju i čelik, tako da je iznos prikazanih potpora za brodogradnju nakon revizije u 2005. godini porastao za 136,3 milijuna kuna, dok je u 2006. godini smanjen za 408,8 milijuna kuna. Iznos prikazanih potpora za sektor čelika u 2005. godini smanjen je za 35,3 milijuna kuna, a u 2006. godini porastao je za 1 milijun kuna. Osim navedenoga, temeljem podataka iz Izvješća o izvršenju državnog proračuna, ukupni iznosi državnih potpora revidirani su i kod potpora za poljoprivredu i ribarstvo.

3. DRŽAVNE POTPORE U 2007. GODINI

U 2007. godini državne potpore (u daljnjem tekstu: potpore) u Republici Hrvatskoj iznosile su 8.947,4 milijuna kuna, što je za 13% više nego u 2006. godini. U 2007. godini udio ukupnih potpora u BDP-u iznosio je 3,3% , što je za 2,8% više nego u 2006.

Potpore po zaposlenom u 2007. godini iznose 5.898,5 kuna, što je povećanje za 9,5% u odnosu na 2006. godinu kada su potpore po zaposlenom iznosile 5.388,6 kuna. Istodobno, potpore po stanovniku, s 1.797,7 kuna u 2006. godini, povećane su na 2.033,5 kuna u 2007. godini, što predstavlja rast od 13%.

Tabela 1: Ukupne potpore dodijeljene u razdoblju 2005. - 2007.

	Mjera	2005.	2006.	2007.	Indeks	
					2006/2005	2007/2006
Državne potpore	mln HRK	5.057,4	7.909,8	8.947,4	156	113
Državne potpore	mln EUR ⁵	683,4	1.080,2	1.219,7	158	113
BDP ⁶	mln HRK	231.348,8	250.590,4	275.078,2	108	110
BDP	mln EUR	31.263,2	34.220,3	37.496,9	109	110
Rashodi države	mln HRK	89.686,3	97.858,4	111.998,4	109	114
Rashodi države	mln EUR	12.119,7	13.363,4	15.266,9	110	114
Zaposleni	broj	1.420.574,0	1.467.876,0	1.516.909,0	103	103
Udio državnih potpora u BDP-u	%	2,19	3,16	3,25	144	103
Državne potpore po zaposlenome	HRK	3.560,1	5.388,6	5.898,5	151	109
Državne potpore po zaposlenome	EUR	481,1	735,9	804,0	153	109
Udio državnih potpora u rashodima države	%	5,64	8,08	7,99	143	99
Državne potpore po stanovniku Hrvatske ⁷	HRK	1.149,4	1.797,7	2.033,5	156	113
Državne potpore po stanovniku Hrvatske	EUR	155,3	245,5	277,2	158	113

Izvori: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija (statistički prikaz rashoda državnog proračuna); podaci obrađeni u AZTN-u

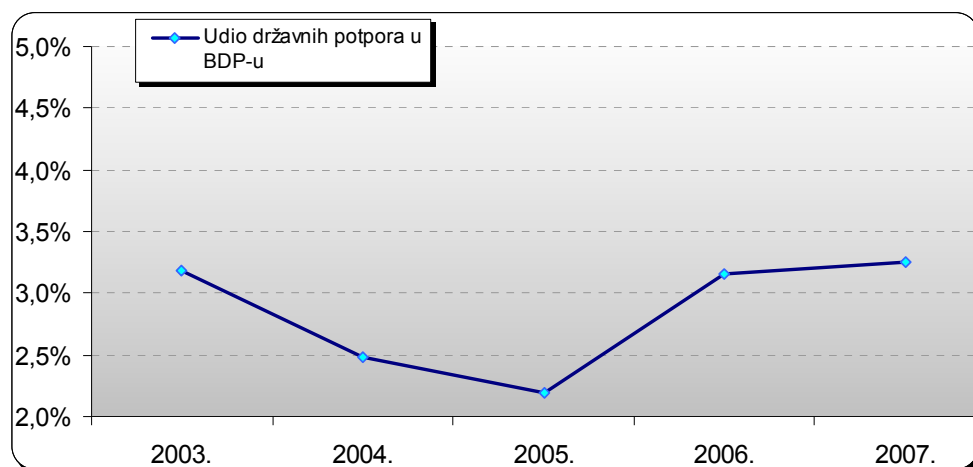
Rast ukupnih potpora u 2007. godini u odnosu na 2006. godinu, posljedica je značajnog povećanja potpora dodijeljenih za: poljoprivredu i ribarstvo, sanaciju brodogradilišta, promet (Hrvatske željeznice), sektor čelika u okviru privatizacije poduzetnika Željezara Split d.d. i Valjaonice cijevi Sisak d.o.o., sanaciju i restrukturiranje, itd.

⁵ Prosječni tečaj Hrvatske narodne banke za 1 eur u 2005. godini iznosi 7,400047 kuna, u 2006. godini iznosi 7,322849 kuna i u 2007. godini iznosi 7,336019 kuna.

⁶ BDP (u tekućim cijenama), izvor podataka o BDP-u: Državni zavod za statistiku i Ministarstvo financija.

⁷ Broj stanovnika prema rezultatima popisa iz 2001. godine iznosi 4,4 milijuna (Izvor: DZS)

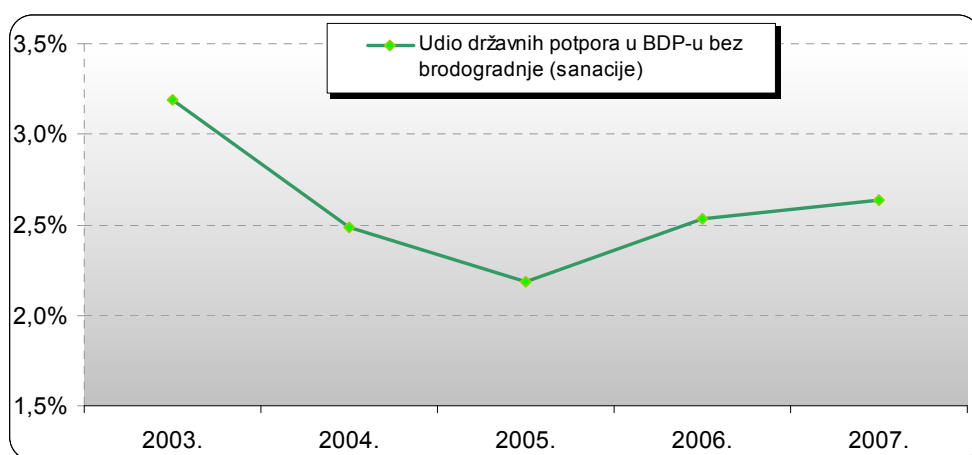
Slika 1: Udio ukupnih potpora u BDP-u u razdoblju 2003. - 2007.

Izvori: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Iz Slike 1. vidljivo je da je značajni porast potpora započeo 2006. godine. Tada je najveći utjecaj na ukupan rast potpora imalo povećanje potpora brodogradnji koje je uslijedilo nakon odobrenja potpora za sanaciju ovog sektora. Naime, u rujnu 2006. godine odobren je „paket“ jamstava za sanaciju brodogradilišta, kao prvi korak u procesu restrukturiranja brodogradnje. Pritom, za sanaciju brodogradilišta odobreno je 4,2 milijarde kuna potpora u obliku državnih jamstava, s time što je do kraja 2006. godine realizirano državnih jamstava u iznosu od 1,55 milijardi kuna, a u 2007. godini 1,7 milijardi kuna. Bez potpora za sanaciju brodogradilišta u 2006. godini, ukupan iznos potpora iznosio bi 6.357,8 milijuna kuna, a njihov udio u BDP-u bi umjesto 3,2% iznosio 2,5%. Bez potpora za sanaciju brodogradilišta u 2007. godini, ukupan iznos potpora iznosio bi 7.246,5 milijuna kuna, a udio u BDP-u iznosio bi 2,6% umjesto 3,3%.

Slika 2: Udio potpora u BDP-u u razdoblju 2003. - 2007.
(bez potpora za sanaciju brodogradilišta u 2006. i 2007. godini)

Izvori: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Usporedbom Slike 1. koja prikazuje kretanje ukupnih potpora mjereno njihovim udjelom u BDP-u u razdoblju od 2003. do 2007. godine sa Slikom 2. koja prikazuje kretanje

potpora mjereno njihovim udjelom u BDP-u u istom razdoblju, ali bez potpora za sanaciju brodogradilišta, od 2005. godine razvidan je trend rasta ukupnih potpora i to bez obzira na potpore dodijeljene za sanaciju brodogradilišta. To upućuje na zaključak da postoji stalni trend rasta potpora u razdoblju od 2005. - 2007. godine, odnosno da na taj trend nisu utjecale samo potpore brodogradnji već i potpore za ostale ciljeve, prije svega potpore za promet te poljoprivredu i ribarstvo.

S obzirom da Zakon ne uređuje pravila za dodjelu potpora u poljoprivredi i ribarstvu, te da se potpore dodijeljene sektoru prometa u svom najvećem dijelu odnose na kompenzacije troškova prilikom obavljanja službe od općeg gospodarskog interesa, u ovom se izvješću potpore analiziraju na način da se izuzmu spomenuti sektori kao što je to praksa i u Europskoj uniji.

Tabela 2: Potpore u razdoblju 2005. - 2007. (bez poljoprivrede i ribarstva i prometa)

	Mjera	2005.	2006.	2007.
Iznos potpore	mln HRK	2.517,7	3.979,6	4.330,1
Iznos potpore	mln EUR	340,2	543,5	590,3
BDP	mln HRK	231.348,8	250.590,4	275.078,2
BDP	mln EUR	31.263,2	34.220,3	37.496,9
Udio potpora u BDP-u	%	1,09	1,59	1,57

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Potpore u 2007. godini namijenjene gospodarstvu bez poljoprivrede i ribarstva i prometa iznose 4.330,1 milijun kuna, što je za 8,8% više nego u 2006. godini kada su iznosile 3.979,6 milijuna kuna, odnosno za 72% više u odnosu na 2005. godinu kada su iznosile 2.517,7 milijuna kuna.

Sektor željezničkog prometa u Republici Hrvatskoj je specifičan kao i u EU, jer je pitanje potpora javnoj djelatnosti željezničkog prometa u neposrednoj vezi s procesom liberalizacije usluga u željezničkom prometu. S obzirom na poseban status potpora toj djelatnosti, prilikom pojedinih analiza te se potpore isključuju iz ukupnih iznosa potpora.

Tabela 3: Ukupne potpore u razdoblju 2005. - 2007.

(s poljoprivredom i ribarstvom, ali bez željezničkog prometa)

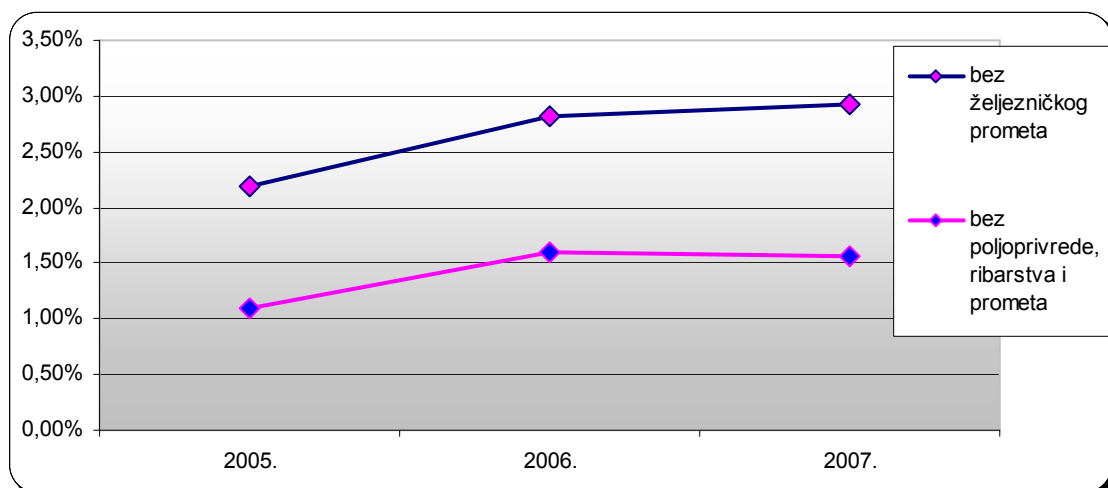
	Mjera	2005.	2006.	2007.
Iznos potpore	mln HRK	5.057,4	7.037,2	8.041,6
Iznos potpore	mln EUR	683,4	961,0	1.096,2
BDP	mln HRK	207.028,0	229.031,0	250.590,0
BDP	mln EUR	27.976,6	31.276,2	34.158,9
Udio potpora u BDP-u	%	2,44	3,07	3,21

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

U 2007. godini potpore za željeznički promet iznosile su 905,8 milijuna kuna.

Na Slici 3. prikazan je udio potpora u BDP-u bez poljoprivrede i ribarstva i prometa, te samo bez željezničkog prometa.

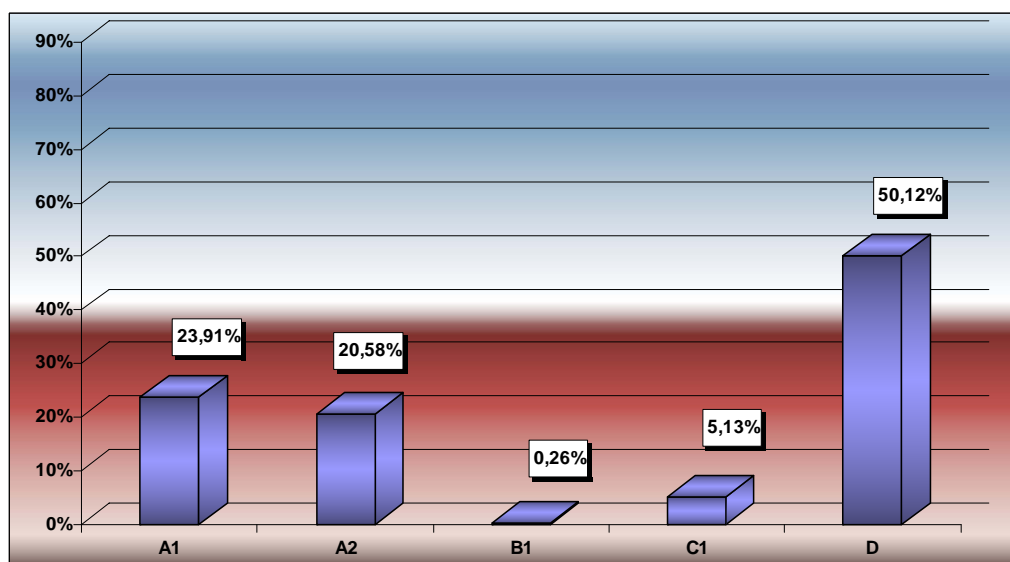
Slika 3: Udio potpora u BDP-u za razdoblje 2005. - 2007.

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Potpore u 2007. godini (bez poljoprivrede i ribarstva i prometa) dodjeljivale su se kroz različite instrumente. Kako prikazuje Slika 4. najznačajniji oblik potpora su državna jamstva s udjelom od 50,1%. Zatim slijede subvencije s udjelom od 23,9% i porezna izuzeća s udjelom od 20,6%, dok krediti pod povoljnijim uvjetima i udjeli u vlasničkom kapitalu u instrumentima potpore sudjeluju s 5,4%.

Slika 4: Potpore prema instrumentima dodjele u 2007. godini (bez poljoprivrede i ribarstva i prometa) ⁸

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

⁸ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), D (izračunate državne potpore u jamstvima).

3.1. KATEGORIJE DRŽAVNIH POTPORA

Kao što je u uvodnom dijelu Izvešća istaknuto potpore se prema kategorijama mogu podijeliti u nekoliko temeljnih skupina, i to:

- potpore za horizontalne ciljeve (istraživanje, razvoj i inovacije, zaštitu okoliša i uštedu energije, malo i srednje poduzetništvo, zapošljavanje, itd.),
- sektorske potpore koje su isključivo namijenjene za poticanje razvitka određenih gospodarskih sektora (promet, čelik, brodogradnja, itd.)
- regionalne potpore koje potiču razvoj područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velikom nezaposlenosti.

Tabela 4: Iznosi pojedinih kategorija potpora u razdoblju 2005. - 2007.

Kategorija	2005.			2006.			2007.		
	mln HRK	mln EUR	udio (%)	mln HRK	mln EUR	udio (%)	mln HRK	mln EUR	udio (%)
1. Poljoprivreda i ribarstvo	2.124,7	287,1	42,01	2.535,5	346,2	32,06	3.210,2	437,6	35,88
2. Industrija i usluge	2.932,7	396,3	57,99	5.374,3	733,9	67,94	5.737,3	782,1	64,12
Horizontalni ciljevi	833,6	112,6	16,48	929,8	127,0	11,75	822,2	112,1	9,19
Istraživanje i razvoj i inovacije	129,3	17,5	2,56	138,8	19,0	1,76	160,9	21,9	1,80
Zaštita okoliša i ušteda energije	6,9	0,9	0,14	23,9	3,3	0,30	20,8	2,8	0,23
Mali i srednji poduzetnici	44,5	6,0	0,88	241,2	32,9	3,05	42,2	5,8	0,47
Usavršavanje	75,1	10,1	1,48	101,2	13,8	1,28	182,7	24,9	2,04
Zapošljavanje	267,7	36,2	5,29	334,5	45,7	4,23	360,1	49,1	4,02
Kultura	75,1	10,1	1,48	90,2	12,3	1,14	55,4	7,6	0,62
Ostali ciljevi	235,0	31,8	4,65	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00
Posebni sektori	1.814,4	245,2	35,88	4.029,6	550,3	50,94	4.240,1	578,0	47,39
Proizvodnja čelika	16,5	2,2	0,33	1,0	0,1	0,01	196,3	26,8	2,19
Promet	415,0	56,1	8,21	1.394,6	190,5	17,63	1.407,1	191,8	15,73
Brodogradnja	642,8	86,9	12,71	2.198,7	300,3	27,80	2.306,6	314,4	25,78
Turizam	182,0	24,6	3,60	261,0	35,6	3,30	178,4	24,3	1,99
Ostali sektori	56,2	7,6	1,11	166,2	22,7	2,10	40,4	5,5	0,45
Sanacija i restrukturiranje ⁹	501,9	67,8	9,92	8,1	1,1	0,10	111,2	15,2	1,24
Regionalne potpore	149,8	20,2	2,96	282,0	38,5	3,57	480,2	65,5	5,37
Potpore na lokalnoj razini	134,9	18,2	2,67	132,8	18,1	1,68	194,8	26,6	2,18
UKUPNO	5.057,4	683,4	100,00	7.909,8	1.080,2	100,00	8.947,4	1.219,7	100,00

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Promatrano po kategorijama, vidljivo je da se najveći dio potpora u razdoblju od 2005. do 2007. godine odnosi na sektorske potpore, osobito potpore poljoprivredi i ribarstvu, brodogradnji i prometu. Potpore u tim sektorima su u 2007. godini povećane za 1.037,6 milijuna kuna prema 2006. godini, odnosno za 3.741,4 milijuna kuna u odnosu na 2005.

⁹ U tabelama pod „Posebni sektori“ prikazane su potpore za sanaciju i restrukturiranje pojedinih poduzetnika, mada se sama pravila za dodjelu ovakve kategorije potpora mogu smatrati horizontalnim potporama, jer se primjenjuju na sve sektore i poduzetnike, ali s obzirom da se takve potpore dodjeljuju na pojedinačnoj osnovi i mogu dovesti do značajnog narušavanja tržišnog natjecanja, njihov efekt je značajno drugačiji od prije navedenih horizontalnih potpora.

godinu. Sektorske potpore također imaju najveći udio u ukupnim potporama, oko 51% u 2006. godini i 47% u 2007. godini.

U isto vrijeme, prikupljeni podaci pokazuju da nema bitnih pomaka u iznosima potpora koje se dodjeljuju za horizontalne ciljeve, a koje se u prethodnim godinama kreću u rasponu od 820 do 930 milijuna kuna godišnje. Stoga je logičan trend pada udjela horizontalnih potpora u ukupno dodijeljenim potporama, tako da je u 2007. godini udio horizontalnih potpora u ukupnim potporama iznosio 9,2%, u 2006. godini 11,8%, a u 2005. godini 16,5%. Međutim, na pozitivan trend ukazuje stalan rast regionalnih potpora, kako u apsolutnom iznosu tako i u relativnim pokazateljima. Regionalne potpore su od 150 milijuna kuna u 2005. godini i 282 milijuna kuna u 2006. godini, dosegle razinu od oko 480 milijuna kuna u 2007. godini, a njihov udio u ukupnim potporama u 2007. godini iznosi 5,4%.

Budući da zbog svoje prirode horizontalne potpore u znatno manjoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje, u cilju jačanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva i ravnomjernog regionalnog razvitka bilo bi poželjno u narednim godinama odlučnije mijenjati strukturu potpora odnosno povećavati potpore za postizanje horizontalnih i regionalnih ciljeva uz istodobno smanjivanje sektorskih potpora koje u znatno većoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje, a u pravilu ne postižu značajnije gospodarske učinke.

3.2. DRŽAVNE POTPORE PREMA INSTRUMENTIMA DODJELE

Potpore se mogu dodjeljivati u različitim oblicima (instrumentima) potpora¹⁰, od kojih su najznačajniji:

- A1 – Subvencije
- A2 – Porezna izuzeća, oprost duga i doprinosa
- B1 – Udjeli u vlasničkom kapitalu
- C1 – Povoljniji krediti
- D – Jamstva

U Hrvatskoj su tradicionalno najzastupljenije subvencije i državna jamstva kao instrument potpore. U području poljoprivrede i ribarstva prevladavaju subvencije, dok su u području sektorskih potpora zastupljenija državna jamstva, koja u djelatnosti brodogradnje imaju izrazito važnu ulogu, jer bez njih bi bilo gotovo nemoguće osigurati financiranje ovog sektora. Također je važno istaknuti sve izraženiji trend rasta tj. povećanje udjela poreznih izuzeća kao oblika potpora, koji će zasigurno biti nastavljen u narednim godinama s obzirom na niz zakona kojima su uvedene porezne olakšice za određene aktivnosti poduzetnika (ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije, nove investicije, usavršavanje zaposlenika, itd.)¹¹ te propisa koji posebno reguliraju intenzitete i instrumente dodjele propisa na pojedinim područjima ili u pojedinim djelatnostima. Nastavno se daje detaljan pregled dodjele državnih potpora prema kategorijama potpora i oblicima potpora u razdoblju od 2005. - 2007. godine.

¹⁰ U Prilogu 1. dan je popis instrumenata za dodjelu potpora, kao i metodologija za izračun elementa potpore kod pojedinog instrumenta.

¹¹ Zakon o poticanju ulaganja („Narodne novine“, broj 73/00 i 138/06), Zakon o slobodnim zonama („Narodne novine“, broj 44/96, 92/05 i 85/08), Zakon o brdsko-planinskim područjima („Narodne novine“, broj 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05 i 80/08), Zakon o područjima posebne državne skrbi („Narodne novine“, broj 26/03, 42/05, 90/05 i 86/08), Zakon o obnovi i razvoju grada Vukovara („Narodne novine“, broj 44/01, 90/05 i 80/08), Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju („Narodne novine“, broj 123/03, 198/03, 105/04, 174/04 i 46/07) i Zakon o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu („Narodne novine“, broj 109/07, 134/07).

Tabela 5: Potpore prema instrumentima dodjele u 2005. (mln HRK)

Kategorija		A1	A2	B1	C1	D	Ukupno
1.	Poljoprivreda i ribarstvo	1.992,1	0,0	0,0	0,0	132,6	2.124,7
2.	Industrija i usluge	1.458,1	920,2	44,7	28,4	481,3	2.932,7
	Horizontalni ciljevi	367,2	466,4	0,0	0,0	0,0	833,6
	Istraživanje i razvoj i inovacije	4,8	124,6	0,0	0,0	0,0	129,3
	Zaštita okoliša i ušteda energije	6,9	0,0	0,0	0,0	0,0	6,9
	Mali i srednji poduzetnici	44,5	0,0	0,0	0,0	0,0	44,5
	Usavršavanje	1,0	74,1	0,0	0,0	0,0	75,1
	Zapošljavanje	0,0	267,7	0,0	0,0	0,0	267,7
	Kultura	75,1	0,0	0,0	0,0	0,0	75,1
	Ostali ciljevi	235,0	0,0	0,0	0,0	0,0	235,0
	Posebni sektori	953,9	317,4	44,7	20,9	477,5	1.814,4
	Proizvodnja čelika	0,0	0,0	0,0	0,9	15,6	16,5
	Promet	372,8	0,0	17,8	0,0	24,4	415,0
	Brodogradnja	431,2	0,0	3,1	0,0	208,5	642,8
	Turizam	88,1	0,0	2,1	0,0	91,8	182,0
	Ostali sektori	24,7	0,0	11,5	20,0	0,0	56,2
	Sanacija i restrukturiranje	37,0	317,4	10,3	0,0	137,2	501,9
	Regionalne potpore	14,0	135,7	0,0	0,0	0,0	149,8
	Potpore na lokalnoj razini	123,0	0,7	0,0	7,4	3,8	134,9
UKUPNO		3.450,2	920,2	44,7	28,4	613,9	5.057,4

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Tabela 5. pokazuje da se 2005. godine najveći dio potpora ili oko 68% od ukupno dodijeljenih sredstava za državne potpore realizirao kroz subvencije, i to kako poljoprivredi i ribarstvu, tako i prometu i brodogradnji. Slijedi značajniji udio poreznih izuzeća (oko 18%), i državnih jamstava (12%).

Tabela 6: Potpore prema instrumentima dodjele u 2006. (mln HRK)

Kategorija		A1	A2	B1	C1	D	Ukupno
1.	Poljoprivreda i ribarstvo	2.448,2	0,0	0,0	0,0	87,3	2.535,5
2.	Industrija i usluge	1.970,9	723,2	403,5	203,1	2.073,6	5.374,3
	Horizontalni ciljevi	301,9	456,6	0,0	166,2	5,0	929,8
	Istraživanje i razvoj i inovacije	17,3	121,5	0,0	0,0	0,0	138,8
	Zaštita okoliša i ušteda energije	19,6	0,0	0,0	4,3	0,0	23,9
	Mali i srednji poduzetnici	74,2	0,0	0,0	162,0	5,0	241,2
	Usavršavanje	1,9	99,3	0,0	0,0	0,0	101,2
	Zapošljavanje	98,6	235,9	0,0	0,0	0,0	334,5
	Kultura	90,2	0,0	0,0	0,0	0,0	90,2
	Ostali ciljevi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Posebni sektori	1.517,6	6,0	403,5	33,9	2.068,6	4.029,6
	Proizvodnja čelika	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0
	Promet	893,3	0,0	403,5	0,0	97,9	1.394,6
	Brodogradnja	484,7	0,0	0,0	0,0	1.714,0	2.198,7
	Turizam	102,1	0,0	0,0	29,9	129,0	261,0
	Ostali sektori	37,5	0,0	0,0	3,1	125,6	166,2
	Sanacija i restrukturiranje	0,0	6,0	0,0	0,0	2,1	8,1
	Regionalne potpore	18,5	260,6	0,0	2,9	0,0	282,0
	Potpore na lokalnoj razini	132,8	0,0	0,0	0,0	0,0	132,8
UKUPNO		4.419,1	723,2	403,5	203,1	2.160,9	7.909,8

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Prema podacima o oblicima potpora dodijeljenim u 2006. godini razvidno je da još uvijek prevladavaju subvencije s iznosom od oko 4,4 milijardi kuna i udjelom od 55% ali i da se u instrumentima dodjele značajno povećao udio državnih jamstava koji iznosi 2,2 milijardi kuna odnosno čini udio od 27% državnih jamstava. Pritom, najveći korisnici subvencija i nadalje su poljoprivreda, ribarstvo, brodogradnja i promet, a jamstava brodogradnja i turizam.

Kao što je to i u članicama EU, najveći korisnici potpora u obliku poreznih izuzeća su oni poduzetnici koji uživaju povlastice horizontalnih potpora, osobito za zapošljavanje, istraživanje i razvoj i inovacije, te za ulagačke projekte u okviru regionalnih potpora.

Tabela 7: Potpore prema instrumentima dodjele u 2007. (mln HRK)

Kategorija		A1	A2	B1	C1	D	Ukupno
1.	Poljoprivreda i ribarstvo	3.152,5	0,0	12,3	0,0	45,3	3.210,2
2.	Industrija i usluge	2.028,8	891,3	424,8	222,2	2.170,1	5.737,3
	Horizontalni ciljevi	378,8	391,2	0,0	44,0	8,3	822,2
	Istraživanje i razvoj i inovacije	4,9	156,0	0,0	0,0	0,0	160,9
	Zaštita okoliša i ušteda energije	18,4	0,0	0,0	2,3	0,0	20,8
	Mali i srednji poduzetnici	0,6	0,0	0,0	41,6	0,0	42,2
	Usavršavanje	127,4	55,4	0,0	0,0	0,0	182,7
	Zapošljavanje	172,1	179,8	0,0	0,0	8,3	360,1
	Kultura	55,4	0,0	0,0	0,0	0,0	55,4
	Ostali ciljevi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Posebni sektori	1.480,0	196,3	417,7	0,0	2.146,2	4.240,1
	Proizvodnja čelika	0,0	196,3	0,0	0,0	0,0	196,3
	Promet	993,6	0,0	413,5	0,0	0,0	1.407,1
	Brodogradnja	386,1	0,0	0,0	0,0	1.920,5	2.306,6
	Turizam	56,3	0,0	0,0	0,0	122,1	178,4
	Ostali sektori	40,4	0,0	0,0	0,0	0,0	40,4
	Sanacija i restrukturiranje	3,5	0,0	4,2	0,0	103,5	111,2
	Regionalne potpore	0,0	301,9	0,0	178,2	0,0	480,2
	Potpore na lokalnoj razini	170,1	1,9	7,1	0,0	15,7	194,8
	UKUPNO	5.181,3	891,3	437,1	222,2	2.215,5	8.947,4

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

U 2007. godini nastavljen je trend rasta subvencija u apsolutnom i relativnom iznosu pa je njihov udio u ukupnim potporama dosegao oko 58% i najvećim se dijelom odnosi na poljoprivredu i ribarstvo (61%), promet (19%) i brodogradnju (7,5%). U apsolutnom iznosu državna jamstva ostala su na razini prethodne godine, a njihov udio u ukupnim potporama smanjen je na 25%. Istodobno, i dalje rastu potpore u obliku poreznih olakšica i to za ulaganja (regionalne potpore), zapošljavanje i istraživanje i razvoj. Potpore za djelatnost proizvodnje čelika okončanjem restrukturiranja ovog industrijskog sektora odnose se na otpise potraživanja Republike Hrvatske.

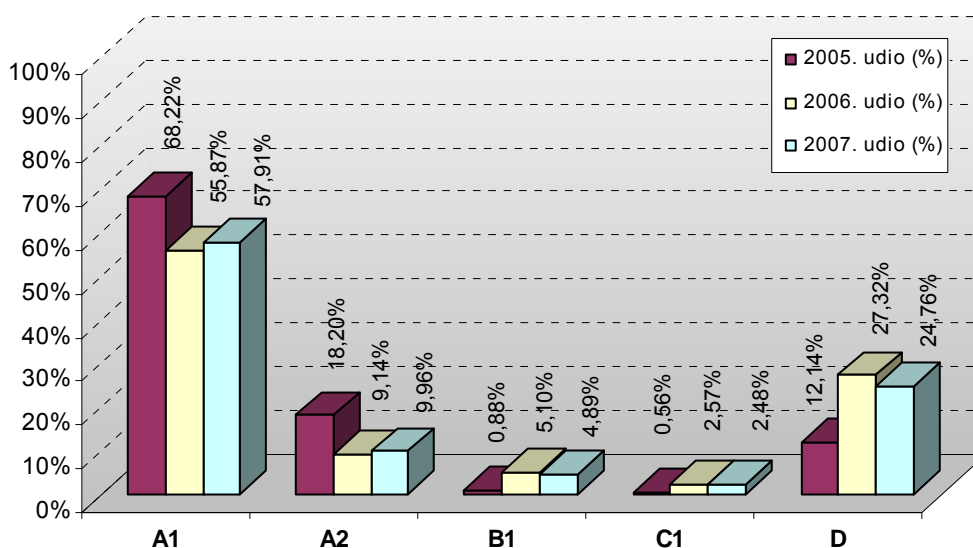
Tabela 8: Potpore prema instrumentima dodjele za razdoblje 2005. – 2007.
(uključena poljoprivreda i ribarstvo)

	2005.			2006.			2007.		
	mln HRK	mln EUR	udio (%)	mln HRK	mln EUR	udio (%)	mln HRK	mln EUR	udio (%)
A1	3.450,2	466,2	68,22	4.419,1	603,5	55,87	5.181,3	706,3	57,91
A2	920,2	124,4	18,20	723,2	98,8	9,14	891,3	121,5	9,96
B1	44,7	6,0	0,88	403,5	55,1	5,10	437,1	59,6	4,89
C1	28,4	3,8	0,56	203,1	27,7	2,57	222,2	30,3	2,48
D	613,9	83,0	12,14	2.160,9	295,1	27,32	2.215,5	302,0	24,76
	5.057,4	683,4	100,00	7.909,8	1.080,2	100,00	8.947,4	1.219,7	100,00

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Promatrano u ukupnom iznosu (uključujući poljoprivredu i ribarstvo), najzastupljeniji oblik potpora u razdoblju od 2005. - 2007. godine su subvencije, a slijede državna jamstva te porezne olakšice. Udio potpora dodijeljenih za povećanje temeljnog kapitala i povoljnijih kredita u odnosu na spomenute oblike potpora u promatranom razdoblju kreću se od oko 1% do najviše 5%.

Slika 5: Ukupne potpore prema instrumentima dodjele¹² za razdoblje 2005.–2007.

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Izdana državna jamstva u 2007. godini u odnosu na 2006. godinu bilježe porast od 39%, ali je potrebno napomenuti da sva izdana državna jamstva ne sadrže i potpore.

¹² A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (izračunate državne potpore u jamstvima).

3.2.1. Državna jamstva kao instrument dodjele potpore

Državna jamstva poseban su oblik potpore, koji prema propisima o državnim potporama¹³ ne predstavlja uvijek potporu, već samo ako su kumulativno zadovoljeni određeni uvjeti. Jamstva se ne smatraju potporom ako: korisnik zajma nije u financijskim teškoćama, korisnik zajma može na financijskom tržištu dobiti zajam po tržišnim uvjetima bez posredovanja države, je državno jamstvo povezano s određenom financijskom transakcijom, je ograničeno po visini i po vremenu trajanja, državno jamstvo ne pokriva više od 80% određene financijske obveze te se za državno jamstvo zaračunava tržišna cijena. Stoga je ocjenu o tome koje se državno jamstvo smatra potporom, te koja je novčana protuvrijednost potpore sadržana u jamstvu, moguće dati isključivo u postupku odobravanja jamstva od strane Agencije.

Istodobno, čak i kada nisu ispunjeni spomenuti uvjeti, državno jamstvo se u cijelosti smatra potporom samo iznimno, i to kada je ono naplaćeno (protestirano) i kada se radi o jamstvu dodijeljenom u cilju odobravanja kredita poduzetniku u teškoćama. U svim ostalim slučajevima, za izračun novčane protuvrijednosti potpore u dodijeljenom državnom jamstvu koristi se metodologija utvrđena propisima za izračunavanje potpora sadržanih u državnim jamstvima kao i Pravilnikom o obliku i sadržaju, te načinu prikupljanja podataka i vođenja evidencija državnih potpora („Narodne novine“, broj 11/05; dalje: Pravilnik). Detaljniji prikaz izračuna potpore u izdanim jamstvima, prikazan je u poglavljima ovog Izvješća koja se odnose na sektorske potpore – djelatnost proizvodnje čelika, brodogradnje te na potpore za restrukturiranje.

Tabela 9: Državna jamstva za razdoblje 2005. - 2007. (mln HRK)

Redni broj	Opis	2005.	2006.	2007.
1.	Ukupno izdana državna jamstva	7.168,09	10.871,85	15.122,26
2.	Izdana državna jamstva koja ne predstavljaju potporu	2.767,45	6.176,74	10.284,94
3.	Izdana državna jamstva s elementom potpore (1-2)	4.400,64	4.695,10	4.837,32
4.	Potpore sadržane u izdanim državnim jamstvima s elementom potpore (pod rednim brojem 3)	235,53	1.764,18	1.920,51
5.	Protestirana jamstva	374,53	391,75	279,25
6.	Ostala jamstva (lokalno i dr.)	3,84	5,00	15,72
7.	Ukupan iznos državnih potpora u jamstvima (4+5+6)	613,90	2.160,94	2.215,47

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Tabela 9. Pokazuje ukupno dodijeljena (izdana) jamstva u Republici Hrvatskoj u 2005., 2006. i 2007. godini (redni broj 1) kao i izračun državnih potpora u tim jamstvima (redni brojevi 4-7). Pritom, državna jamstava koja ne predstavljaju potporu prikazana su pod rednim brojem 2. i uglavnom se odnose na: infrastrukturu (građenje i održavanje autocesta i cesta, plinskog transportnog sustava, izgradnju obalne infrastrukture itd.), jamstva dodijeljena unutar opće države (Hrvatska elektroprivreda, Klinički bolnički centar Zagreb), jamstva za javnu ustanovu - nacionalni park Paklenica, te jamstva poduzetnicima koja ispunjavaju sve uvjete iz propisa o državnim potporama prema kojima se, unatoč tome što predstavljaju obvezu države, ne smatraju državnim

¹³ Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku jamstava („Narodne novine“, broj 13/08).

potporom i ne ulaze u obračun potpora. Državna jamstva koja su dodijeljena poduzetnicima, a ne ispunjavaju uvjete za spomenuto izuzeće iznose oko 4,8 milijardi kuna u 2007. godini, pri čemu bruto novčana vrijednost potpore sadržana u tim jamstvima iznosi oko 1,9 milijuna kuna.

Stopa rizika protestiranja državnih jamstava iznosi 8,5% u 2005. godini, 8,3% u 2006. godini, odnosno 5,8% u 2007. godini, a izračunata je kao udio protestiranih državnih jamstava u ukupnom iznosu izdanih državnih jamstava koja sadrže element potpore za svaku pojedinu godinu.

Tabela 10: Stopa rizika protestiranja državnih jamstava za razdoblje 2005.–2007. (mln HRK)

Redni broj	Opis	2005.	2006.	2007.
1.	Izdana državna jamstva s elementom državne potpore	4.400,64	4.695,10	4.837,32
2.	Protestirana jamstva	374,53	391,75	279,25
3.	Stopa rizika (2/1)	8,51%	8,34%	5,77%

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Spomenuta stopa rizika pokazatelj je koji ukazuje na rizik koji postoji kod dodjele državnih jamstava i vrlo je bitan prilikom određivanja provizije¹⁴ koja se plaća prilikom dodjele državnih jamstava.

¹⁴ Temeljem Zakona o izvršavanju državnog proračuna provizija je određena u iznosu od 0,5% vrijednosti dodijeljenog državnog jamstva što je znatno manje od rizika koji u sebi nosi izdavanje državnog jamstva.

4. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO¹⁵

Potpore poljoprivredi i ribarstvu u 2007. godini iznosile su 3.210,2 milijuna kuna, što je 26,6% više nego u 2006. godini, a 51,1% više nego u 2005. godini. Potpore ovom sektoru u 2007. godini u odnosu na 2005. godinu povećane su za nešto više od 1,1 milijardu kuna.

Tabela 11: Ukupne potpore i potpore poljoprivredi i ribarstvu za razdoblje 2005. – 2007.

Poljoprivreda i ribarstvo	2005.		2006.		2007.		Indeks	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	2006/2005	2007/2006
Potpore poljoprivredi i ribarstvu	2.124,7	287,1	2.535,5	346,2	3.210,2	437,6	151,1	126,6
Ukupne državne potpore	5.057,4	683,4	7.909,8	1.080,2	8.947,4	1.219,7	176,9	113,1
udio (%) u ukupnim državnim potporama	42,01		32,06		35,88		85,4	111,9
udio (%) u BDP-u	0,92		1,01		1,17		127,1	115,3

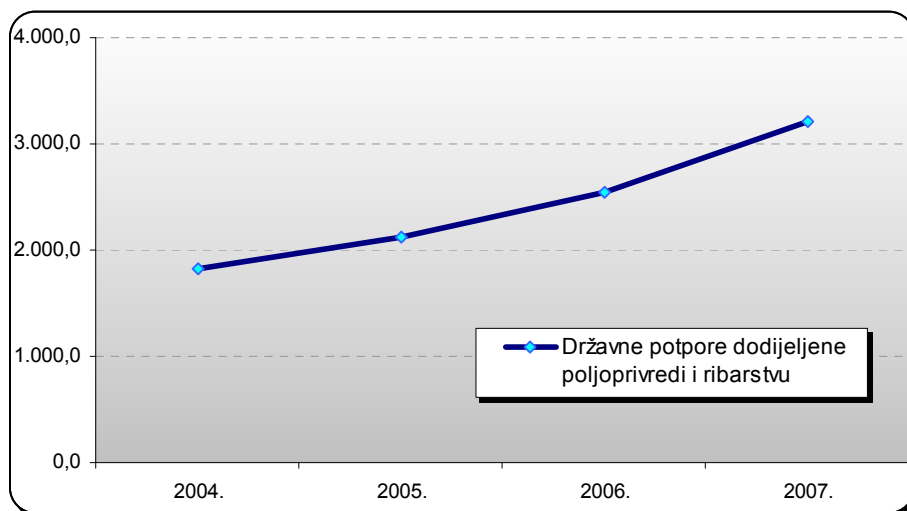
Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva; podaci obrađeni u AZTN-u

U 2007. godini udio potpora namijenjenih poljoprivredi i ribarstvu u ukupnim potporama iznosio je 35,9%, u 2006. godini 32,1%, a u 2005. godini 42,0%. Relativni pad udjela u 2006. godini, unatoč značajnom nominalnom rastu potpora poljoprivredi i ribarstvu, posljedica je snažnog rasta potpora namijenjenih sektoru industrije i usluga. Istodobno, udio potpora za poljoprivredu i ribarstvo u bruto-domaćem proizvodu povećan je s 0,92% koliko je iznosio 2005. godine na oko 1,2% u 2007. godini.

Prema podacima dobivenim od Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, te od Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, potpore poljoprivredi i ribarstvu dodjeljuju se u najvećem dijelu u obliku subvencija, a u manjem dijelu i u obliku državnih jamstava. Potrebno je, međutim, imati u vidu da se poduzetnicima koji obavljaju djelatnost u sektoru poljoprivrede, uključujući prehrambenu industriju i proizvodnju pića, te sektoru ribarstva, potpore dodjeljuju i u obliku poreznih olakšica uređenih posebnim fiskalnim mjerama, primjerice Zakonom o područjima od posebne državne skrbi ili Zakonom o poticanju ulaganja, ali da one nisu obuhvaćene u gore prikazanim iznosima.

¹⁵ Sukladno Zakonu, na potpore u poljoprivredi i ribarstvu ne primjenjuju se odredbe Zakona i ostalih propisa o potporama donesenim temeljem Zakona. Stoga Agencija nije nadležna za njihovo odobravanje. Međutim, potpore u poljoprivredi i ribarstvu prikazuju se u Izvješću u smislu dodijeljenih iznosa u izvještajnom razdoblju prema podacima dobivenim od Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstva financija i podacima o izvršenju državnog proračuna.

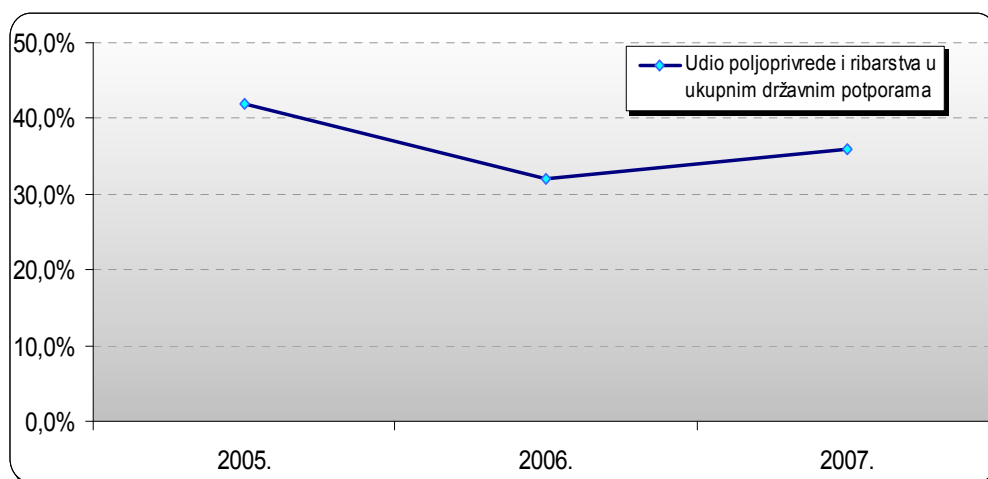
Slika 6: Ukupno dodijeljene potpore poljoprivredi i ribarstvu za razdoblje 2004. - 2007.

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva; podaci obrađeni u AZTN-u

Potpore dodijeljene poljoprivredi i ribarstvu imaju stalni trend rasta, što je vidljivo iz Slike 6., dok njihov udio u ukupno dodijeljenim potporama varira, ovisno i o kretanju potpora namijenjenih drugim sektorima, osobito prometu i brodogradnji, što je vidljivo iz Slike 7.

Slika 7: Udio potpora poljoprivredi i ribarstvu u ukupnim potporama za razdoblje 2005. - 2007.

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva; podaci obrađeni u AZTN-u

5. INDUSTRIJA I USLUGE

U sektoru industrije i usluga u 2007. godini dodijeljene su potpore u iznosu od 5.737,2 milijuna kuna, što je za 6,3% više nego u 2006. godini i 95,6% više nego u 2005. godini. Najveći udio u spomenutim potporama, oko 74%, odnosi se na sektorske potpore, u prvom redu one namijenjene sektorima prometa i brodogradnje, a potom sektoru željeza i čelika, turizmu, itd.

Pored značajnog porasta sektorskih potpora u 2006. i 2007. godini zabilježen je i pozitivan rast regionalnih potpora. Naime, regionalne potpore su po svom karakteru tzv. pozitivne potpore vrlo slične horizontalnim potporama jer doprinose ujednačenom gospodarskom razvitku zemlje u cjelini. Regionalne potpore se uglavnom dodjeljuju temeljem Zakona o poticanju ulaganja, Zakona o slobodnim zonama, Zakona o područjima posebne državne skrbi i Zakona o brdsko-planinskim područjima.

Mada je u 2007. godini došlo do pada iznosa i udjela potpora za horizontalne ciljeve treba imati u vidu da se ne radi o stvarnom već najvećim dijelom o statističkom padu ove kategorije potpora. Naime, tijekom 2007. godine povećana je gornja granica potpora male vrijednosti odnosno *de minimis* potpora, koje se sukladno propisima o državnim potporama, s obzirom na visinu – 200.000 eura u tri fiskalne godine, ne smatraju potporama koje mogu narušiti trgovinu između država članica odnosno Hrvatske i EU. Stoga te potpore ne ulaze u statistički prikaz državnih potpora prema određenim kategorijama potpora, već se daju u posebnom dijelu ovog Izvješća. Primjerice, određeni programi potpora za poticanje inovacija, za malo i srednje poduzetništvo, za zaštitu okoliša, itd. oblikovani su tako da davatelji tih potpora korisnicima dodjeljuju samo *de minimis* potpore, pa mada se radi o potporama za određene namjene, one se, s obzirom na to da ovo Izvješće slijedi EU metodologiju prikaza državnih potpora, ipak ne smatraju državnim potporama i ne ulaze u zbroj potpora u cjelini, kao niti u iznos potpora prema pojedinim kategorijama.

Potpore na razini jedinica područne i lokalne samouprave bilježe stalni trend rasta, a s obzirom da i jedinice područne i lokalne samouprave, osobito one manje s ograničenim izvorima sredstava, također u velikom broju slučajeva dodjeljuju potpore male vrijednosti, iznos ovih potpora zasigurno je veći od 195 milijuna kuna, koliko je Agenciji prijavljeno u 2007. godini.

Tabela 12: Potpore za razdoblje 2005. - 2007. (bez poljoprivrede i ribarstva)

Kategorija	2005.			2006.			2007.		
	mln HRK	mln EUR	udio (%)	mln HRK	mln EUR	udio (%)	mln HRK	mln EUR	udio (%)
Industrija i usluge	2.932,7	396,3	100,00	5.374,3	733,9	100,00	5.737,2	782,1	100,00
<i>Horizontalni ciljevi</i>	833,6	112,6	28,42	929,8	127,0	17,30	822,2	112,1	14,33
<i>Posebni sektori</i>	1.814,4	245,2	61,87	4.029,6	550,3	74,98	4.240,1	578,0	73,90
<i>Regionalne potpore</i>	149,8	20,2	5,11	282,0	38,5	5,25	480,2	65,5	8,37
<i>Potpore na lokalnoj razini</i>	134,9	18,2	4,60	132,8	18,1	2,47	194,8	26,6	3,40

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

5.1. HORIZONTALNE DRŽAVNE POTPORE

Horizontalne potpore su potpore koje imaju za cilj rješavanje određenih problema koji su zajednički svim poduzetnicima, sektorima i područjima, odnosno koje su namijenjene uklanjanju ili smanjivanju učinaka tržišnih neuspjeha tj. situacija u kojima tržišni mehanizmi ne djeluju i tržište samo po sebi ne donosi ekonomski učinkovite rezultate, a poduzetnici oslanjajući se samo na vlastita sredstva ne mogu uspješno riješiti te probleme. U ovu kategoriju spadaju potpore kojima država potiče istraživanje i razvoj i inovacije, zaštitu okoliša i uštedu energije, male i srednje poduzetnike, ulaganja u rizični kapital, zapošljavanje te usavršavanje zaposlenika. Premda specifičnog karaktera, u horizontalne potpore uključuju se i potpore za kulturu.

Horizontalne potpore navedene u Tabeli 13. u 2007. godini iznosile su 822,2 milijuna kuna i u odnosu na 2006. bilježe pad od 11,6%. Ukoliko bi se spomenutom iznosu potpora za horizontalne ciljeve dodale i potpore male vrijednosti (*de minimis*), koje su sukladno programima nekih davatelja potpora dodjeljivane kao potpore koje bi se mogle svrstati u neku od kategoriju horizontalnih potpora (inovacije, zaštita okoliša, mali i srednji poduzetnici, itd.) ukupne horizontalne potpore u Republici Hrvatskoj u 2007. godini iznosile bi oko 960 milijuna kuna. Međutim, kao što je već spomenuto, kako se *de minimis* potpore ne smatraju potporama u smislu Zakona (zbog svojeg iznosa ne utječu na trgovinu između RH i EU), ne bi bilo metodološki ispravno pribrajati ih ukupnom iznosu potpora, mada i one predstavljaju poticaj korisnicima i proračunski izdatak.

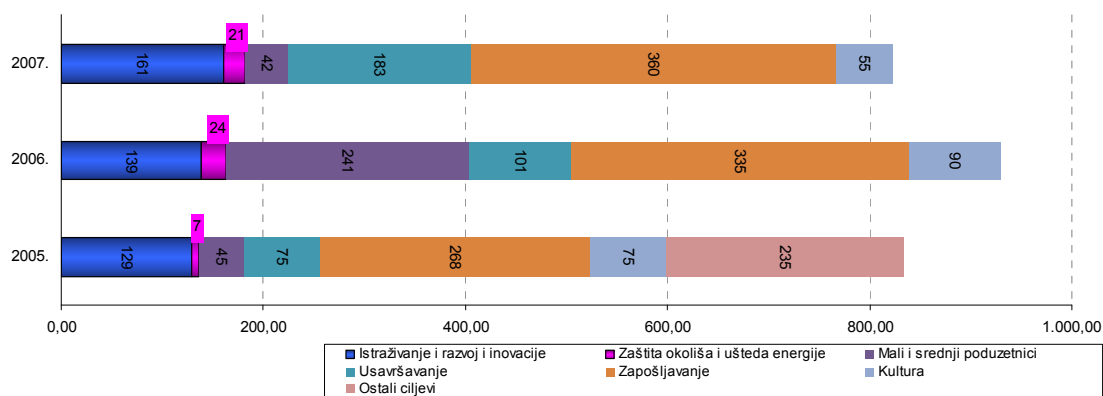
U strukturi horizontalnih potpora u 2007. godini, najveći dio (43,8%) odnosno 360,2 milijuna kuna, dodijeljen je za zapošljavanje. Slijede potpore za usavršavanje (22,2%), potpore za istraživanje i razvoj i inovacije (19,6%), za kulturu (6,7%), za male i srednje poduzetnike (5,2%), te za zaštitu okoliša i uštedu energije (2,5%).

Tabela 13: Horizontalne potpore u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2005. - 2007.

Horizontalne potpore	2005.			2006.			2007.		
	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)
Istraživanje i razvoj i inovacije	129,3	17,5	0,06	138,8	19,0	0,06	160,9	21,9	0,06
Zaštita okoliša i ušteda energije	6,9	0,9	0,00	23,9	3,3	0,01	20,8	2,8	0,01
Mali i srednji poduzetnici	44,5	6,0	0,02	241,2	32,9	0,10	42,2	5,8	0,02
Usavršavanje	75,1	10,1	0,03	101,2	13,8	0,04	182,7	24,9	0,07
Zapošljavanje	267,7	36,2	0,12	334,5	45,7	0,13	360,2	49,1	0,13
Kultura	75,1	10,1	0,03	90,2	12,3	0,04	55,4	7,6	0,02
Ostali ciljevi	235,0	31,8	0,10	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00
UKUPNO	833,6	112,6	0,36	929,8	127,0	0,37	822,2	112,1	0,30

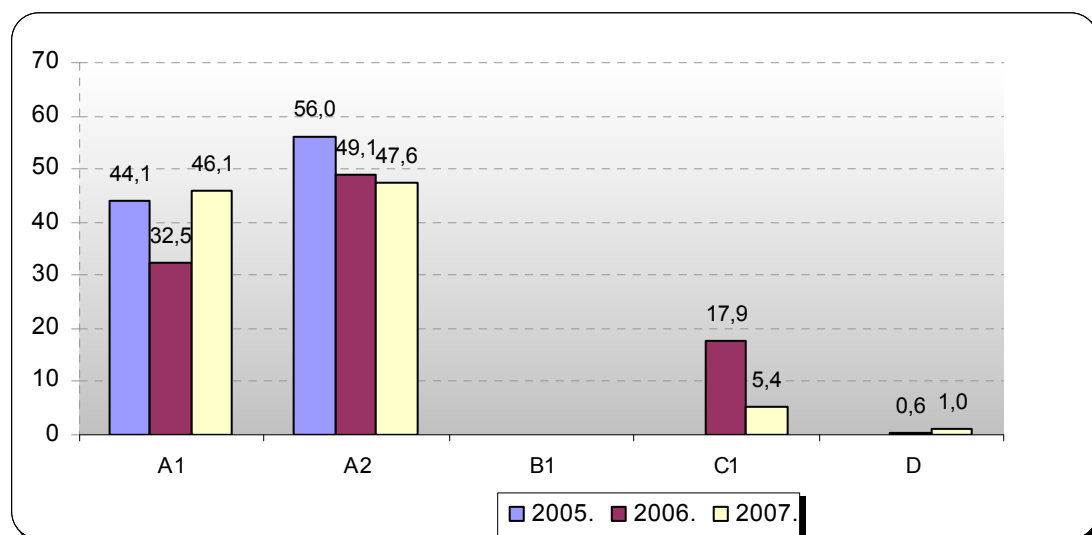
Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Slika 7: Horizontalne potpore za razdoblje 2005. - 2007. (mln HRK)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Slika 8: Udjeli horizontalnih potpora prema instrumentima dodjele¹⁶ za razdoblje 2005. - 2007. (%)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Najviše korišteni instrumenti dodjele horizontalnih potpora u 2007. godini bili su porezna izuzeća (47,6%) i subvencije (46,1%).

¹⁶ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (izračunate državne potpore u financijskim jamstvima)

5.1.1. Istraživanje i razvoj i inovacije

Potpore za istraživanje i razvoj i inovacije bilježe stalan rast od 2005. godine, što pokazuje da je kod davatelja potpora sve prisutnija svijest o važnosti ove kategorije potpora za daljnji gospodarski rast. Tako je u 2007. godini dodijeljeno 160,9 milijuna kuna potpora¹⁷, što je oko 16% više nego u 2006. godini kada je za ove namjene dodijeljeno 138,8 milijuna kuna, odnosno oko 24% više u odnosu na 2005. godinu u kojoj je za istraživanje i razvoj i inovacije dodijeljeno 129,3 milijuna kuna. Također se može vidjeti i kontinuirani rast udjela ove kategorije potpora u ukupnim potporama namijenjenim horizontalnim ciljevima koji u 2007. godini iznosi oko 20%. Potpore za istraživanje i razvoj i inovacije uglavnom se dodjeljuju u obliku poreznih olakšica.

Tabela 14: Potpore za istraživanje i razvoj i inovacije za razdoblje 2005. - 2007.

Istraživanje i razvoj i inovacije	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	4,8	0,0	17,3	2,4	4,9	0,7
A2 porezne olakšice	124,6	16,8	121,5	16,6	156,0	21,3
UKUPNO	129,3	16,8	138,8	19,0	160,9	21,9
udio (%) u horizontalnim ciljevima	15,51		14,93		19,57	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	4,41		2,58		2,80	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	2,56		1,76		1,80	
udio (%) u BDP-u	0,06		0,06		0,06	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Tijekom 2007. godine na snagu je stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju („Narodne novine“, broj 123/03, 198/03, 105/04, 174/04 i 46/07), kojim je proširen sustav poreznih olakšica u slučaju ulaganja namijenjenih istraživačko-razvojnim projektima uz istodobno usklađivanje s propisima o državnim potporama. Time su stvoreni poticajni uvjeti za veća ulaganja u istraživačko razvojne projekte u gospodarstvu.

Sukladno pravilima o dodjeli potpora za istraživanje i razvoj i inovacije sadržanih u Odluci o objavljivanju pravila o potporama za istraživanje i razvoj i inovacije („Narodne novine“ broj 84/07), potpore za istraživanje i razvoj i inovacije mogu se dodjeljivati uz određene uvjete.

Pravila o dodjeli potpora za istraživanje i razvoj i inovacije	
Namjena potpore	- za temeljna istraživanja koja podrazumijevaju eksperimentalna istraživanja u cilju stjecanja novog znanja o pojavama i činjenicama, a koja nisu namijenjena izravnoj praktičnoj primjeni ili uporabi, - za primijenjena istraživanja koja podrazumijevaju planirano istraživanje ili kritičko ispitivanje u cilju stjecanja novog znanja i vještina za razvoj novih

¹⁷ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je u 2007. godini dodijelilo državne potpore male vrijednosti u obliku subvencija u iznosu od 2,3 milijuna kuna u skladu sa Smjernicama za poticanje inovacijskog tehnološkog sustava TEST.

	<p>proizvoda, proizvodnih procesa ili usluga, ili za značajna poboljšanja već postojećih proizvoda, proizvodnih procesa ili usluga,</p> <ul style="list-style-type: none"> - za razvojna istraživanja koja podrazumijevaju stjecanje, kombiniranje, oblikovanje i primjenu postojećeg znanstvenog, tehnološkog, poslovnog i ostalog znanja i vještina u svrhu izrade planova, nacрта ili modela za nove, izmijenjene ili poboljšane proizvode, proizvodne procese ili usluge; druge aktivnosti, primjerice konceptualno utvrđivanje, planiranje i dokumentiranje novih proizvoda, proizvodnih procesa i usluga; te izradu nacрта, crteža, planova i drugog dokumentacijskog materijala, pod uvjetom da nisu namijenjeni za komercijalnu uporabu, - za projekte istraživanja i razvoja, potpore za studije o tehničkoj izvedivosti, potpore za pokrivanje troškova zaštite prava industrijskog vlasništva za male i srednje poduzetnike, potpore novoosnovanim poduzetnicima koji se bave inovacijama, potpore za inovacije procesa i organizacije poslovanja u sektoru pružanja usluga, potpore za savjetodavne usluge o inovacijama i za usluge koje potiču inovacije, potpore za unajmljivanje visoko stručnog kadra, potpore za inovacijske klustere.
Iznos i intenzitet potpore	<ul style="list-style-type: none"> - temeljno istraživanje do 100% opravdanih troškova, - primijenjeno istraživanje do 70% opravdanih troškova za male poduzetnike, 60% za srednje poduzetnike i 50% za velike poduzetnike, - primijenjeno istraživanje u slučaju: zajedničke suradnje između više poduzetnika; prekogranične projekte za velike poduzetnike s uključenim najmanje jednim malim ili srednjim poduzetnikom ili zajedničke suradnje između jednog poduzetnika i istraživačke organizacije, ili širenja rezultata projekta bez naknade intenzitet potpore u odnosu na opravdane troškove iznosi do 80% za male poduzetnike, do 75% za srednje poduzetnike i do 65% za velike poduzetnike, - razvojno istraživanje do 45% opravdanih troškova za male poduzetnike, do 35% za srednje poduzetnike i do 25% za velike poduzetnike, - razvojno istraživanje u slučaju: zajedničke suradnje između više poduzetnika; za prekogranične projekte za velikog poduzetnika s uključenim s najmanje jednim srednjim ili malim poduzetnikom ili zajedničke suradnje jednog poduzetnika s istraživačkom organizacijom intenzitet potpore u odnosu na opravdane troškove iznosi do 60% za male poduzetnike, do 50% za srednje poduzetnike i do 40% za velike poduzetnike.
Opravdani troškovi	<ul style="list-style-type: none"> - troškovi rada zaposlenih koji se isključivo bave istraživačkim aktivnostima, - troškovi za instrumente, opremu i nekretnine koji se isključivo i stalno koriste za istraživačke aktivnosti, - troškovi za savjetodavne i slične usluge namijenjene isključivo za istraživačke aktivnosti, - dodatni ukupni troškovi koji nastaju neposredno kao posljedica istraživanja i razvoja kao i drugi operativni troškovi koji nastaju neposredno kao posljedica istraživanja i razvoja.

5.1.2. Zaštita okoliša i ušteda energije

U 2007. godini potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije iznosile su 20,8 milijuna kuna (bez potpora male vrijednosti u iznosu od oko 16 milijuna kuna), a u 2006. godini 23,9 milijuna kuna i u 2005. godini 6,9 milijuna kuna. Instrument dodjele su pretežito subvencije.

Tabela 15: Potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije za razdoblje 2005. - 2007.

Zaštita okoliša i ušteda energije	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	6,9	0,9	19,6	2,7	18,4	2,5
C1 povoljniji zajmovi	0,0	0,0	4,3	0,0	2,3	0,3
UKUPNO	6,9	0,9	23,9	2,7	20,8	2,8
udio (%) u horizontalnim ciljevima	0,83		2,57		2,52	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	0,23		0,44		0,36	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	0,14		0,30		0,23	
udio (%) u BDP-u	0,003		0,010		0,008	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Najveći dio potpora za zaštitu okoliša dodjeljuje se kroz Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Temeljem zaprimljenih podataka Agencija je utvrdila da je Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u 2007. godini dodjeljivao potpore u skladu s Programom rada Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Sredstva dodijeljena na taj način iznose 12,7 milijuna kuna, a odnose se na direktne subvencije kamata na kredite dodijeljene poduzetnicima za zaštitu okoliša (za čistiju proizvodnju, uporabu otpada i zbrinjavanje opasnog otpada). Također, Fond je sukladno Programu državne potpore male vrijednosti za zaštitu okoliša u 2007. godini putem potpora male vrijednosti dodijelio 15,9 milijuna kuna za zaštitu okoliša u obliku povoljnijih zajmova i subvencije kamata.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je u 2007. godini dodijelilo 5,7 milijuna kuna subvencija za uštedu energije, temeljem Mjera za poticanje razvoja i proizvodnje opreme za primjenu obnovljivih izvora energije u prerađivačkoj industriji Hrvatske.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak je u 2007. godini dodijelila 2,3 milijuna kuna potpora sukladno Pravilniku o osnovnim uvjetima financiranja pojedinih ciljnih skupina kroz povoljnije zajmove poduzetnicima.

Sukladno pravilima o dodjeli potpora za zaštitu okoliša i uštedu energije sadržanih u Odluci o objavljivanju pravila o potporama za zaštitu okoliša („Narodne novine“, broj 98/07), potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije mogu se dodjeljivati uz određene uvjete.

Pravila o dodjeli potpora za zaštitu okoliša i uštedu energije	
Namjena potpore	- otklanjanje ili sprječavanje šteta nanesenih okolišu i prirodnim izvorima, postizanju standarda zaštite okoliša ili poticanju racionalnog korištenja prirode i njenih dobara.
Iznos i intenzitet potpore	- za prilagođavanje novim obvezujućim standardima za zaštitu okoliša, malim i srednjim poduzetnicima do visine 15% opravdanih troškova, - za postizanje višega stupnja zaštite okoliša nego što to određuju obvezujuć standardi do visine 40% opravdanih troškova, te uz uvećanje do 10 indeksnih

	<p>poena u područjima koja imaju pravo na regionalnu potporu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - za energetske učinkovitost i istodobnu proizvodnju električne i toplinske energije, te za obnovljive izvore energije do visine 40% opravdanih troškova, - za sanaciju onečišćenih područja (iznimno) do 100% opravdanih troškova plus 15% troškova za rad, - potpore za tekuće poslovanje (operativne potpore) su potpore za zbrinjavanje otpada i potpore za uštedu energije, pod uvjetom da je ograničena na nadoknadu dodatnih troškova proizvodnje u usporedbi s tržišnim cijenama predmetnih proizvoda ili usluga (na 5 godina) te takva potpora mora biti ograničena po vremenu trajanja i postupno se smanjivati, - potpore za usklađivanje s novim ili postojećim standardima za male i srednje poduzetnike dozvoljene su samo u razdoblju od 3 godine od usvajanja istih, - potpora namijenjena preseljenju poduzetnika može se odobriti samo u slučaju ako poduzetnik ima svoj poslovni nastan na gradskom ili zaštićenom području gdje sukladno zakonu obavlja poslovnu djelatnost koja uzrokuje veliko zagađenje.
Opravdani troškovi	<ul style="list-style-type: none"> - opravdani troškovi ulaganja u obnovljivu energiju su redovni dodatni troškovi na teret poduzetnika u usporedbi s klasičnom elektranom istog kapaciteta, - kod prilagođavanja malih i srednjih poduzetnika novim standardima, opravdani troškovi sastoje se od troškova ulaganja potrebnih za postizanje višeg stupnja zaštite okoliša od onog koji bi poduzetnik ili poduzetnici imali u slučaju kad se ne bi dodjeljivala potpora za zaštitu okoliša, - opravdani troškovi sanacije onečišćenog područja koji se mogu financirati potporama su troškovi rada umanjeni za eventualno uvećanje vrijednosti zemljišta nakon provedene sanacije.

5.1.3. Zapošljavanje

U 2007. godini dodijeljeno je 360,1 milijun kuna potpora za zapošljavanje što je za 7,7% više u odnosu na 2006. godinu kada je dodijeljeno 334,5 milijuna kuna potpora, odnosno 34,5% više nego u 2005. godini. U 2007. i 2006. godini potpore za zapošljavanje dodjeljivale su se u najvećoj mjeri u obliku poreznih olakšica i subvencija te, iznimno, državnih jamstava. Udio potpora za zapošljavanje u ukupno dodijeljenim potporama za horizontalne ciljeve u stalnom je porastu, tako da je njihov udio u 2005. godini iznosio 32%, a u 2007. godini oko 44%.

Tabela 16: Potpore za zapošljavanje za razdoblje 2005. - 2007.

Zapošljavanje	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	0,0	0,0	98,6	13,5	172,1	23,5
A2 porezne olakšice	267,7	36,2	235,9	32,2	179,8	24,5
D1 jamstva	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	1,1
UKUPNO	267,7	36,2	334,5	45,7	360,1	49,1
udio (%) u horizontalnim ciljevima	32,12		35,97		43,80	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	9,13		6,22		6,28	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	5,29		4,23		4,02	
udio (%) u BDP-u	0,12		0,13		0,13	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Kao što je spomenuto, u 2007. godini, potpore za zapošljavanje dodijeljene su u obliku poreznih olakšica i to u ukupnom iznosu od 179,8 milijuna kuna. Pretežit dio odnosi se na olakšice uređene Zakonom o poticanju ulaganja, i to u iznosu od 156,6 milijuna kuna, te na olakšice za zapošljavanje osoba s invaliditetom u iznosu od 23,2 milijuna kuna.

Potpore za zapošljavanje u obliku subvencija u 2007. godini dodjeljivao je Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom sukladno Odluci o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom u iznosu od 30,1 milijun kuna, te Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u skladu s Godišnjim planom za poticanje zapošljavanja za 2007. godinu, u iznosu od 142 milijuna kuna. Ministarstvo financija u 2007. godini dodijelilo je potporu za zapošljavanje u obliku državnog jamstva u iznosu od 8,3 milijuna kuna.

Također, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je dodijelilo 7,1 milijun kuna potpora za zapošljavanje i usavršavanje hrvatskih branitelja. Međutim, budući da se radi o programu koji sadrži potpore male vrijednosti, taj iznos nije obuhvaćen tablicom potpora za zapošljavanje iz Tabele 16.

Pravila o dodjeli potpora za zapošljavanje	
Namjena potpore	- za otvaranje novih radnih mjesta, - zapošljavanje osoba koje se teže zapošljavaju ili osoba s invaliditetom, - pokrivanje dodatnih troškova prilikom zapošljavanja osoba s invaliditetom.
Iznos i intenzitet potpore	- za otvaranje novih radnih mjesta može se dodijeliti za zapošljavanje osoba koje još nisu bile zaposlene, odnosno za koje su ostale ili koje će ostati bez zaposlenja. Pritom, spomenute potpore na područjima koja imaju pravo na regionalnu potporu mogu se dodijeliti svim poduzetnicima u iznosu određenom u karti regionalnih potpora, pod uvjetom da korisnik potpore doprinese najmanje s 25% vlastitih sredstava, - za otvaranje novih radnih mjesta na područjima koja nemaju pravo na regionalnu potporu može se dodijeliti samo malim i srednjim poduzetnicima, i to malim poduzetnicima u iznosu do 15% opravdanih troškova i srednjim poduzetnicima u iznosu do 7,5% opravdanih troškova, - za očuvanje radnih mjesta može se dodijeliti poduzetniku ako je namijenjena otklanjanju posljedica uzrokovanih prirodnim nepogodama, izvanrednim ili ratnim okolnostima, ako je namijenjena poticanju razvoja u područjima koja zaostaju u razvoju sukladno uvjetima za dodjelu potpore za tekuće poslovanje, a ako je očuvanje radnih mjesta sastavni dio programa za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika sukladno pravilima o potporama za sanaciju i restrukturiranje, - za zapošljavanje osoba s invaliditetom, bruto intenzitet potpore za dodatne troškove prilagođavanja prostora i opreme može iznositi do 100% opravdanih troškova, - pri zapošljavanju osoba koje se teže zapošljavaju ili osoba s invaliditetom bruto intenzitet potpore ne smije premašiti 50% opravdanih troškova za osobe koje se teže zapošljavaju, odnosno 60% za osobe s invaliditetom.
Opravdani troškovi	- opravdani troškovi za otvaranje novih radnih mjesta su bruto plaće za dvogodišnje razdoblje, a novootvorena radna mjesta moraju biti sačuvana najmanje dvije odnosno tri godine. Nova radna mjesta predstavljaju neto povećanje broja zaposlenih predmetnog poduzetnika u usporedbi s prosječnim brojem zaposlenih tijekom prethodnih 12 mjeseci,

	- operativni troškovi za zapošljavanje osoba s invaliditetom su svi dodatni troškovi prilagođavanja prostora, nabave opreme i zapošljavanja osoba koje pomažu osobama s invaliditetom u prilagodbi na radne uvjete.
Ograničenje primjene	- isključuju mogućnost dodjele potpora poduzetnicima za djelatnosti brodogradnje i potpora za otvaranje novih radnih mjesta koja se dodjeljuje u sektoru prometa, te na potpore vezane za aktivnosti izvoza, - potpore se ne mogu zbrajati s nijednom drugom potporom ili s bilo kojim oblikom financiranja, ako bi takva kumulacija imala za posljedicu prekoračenje dopuštenog praga intenziteta potpore.

5.1.4. Mali i srednji poduzetnici

U 2007. godini malim i srednjim poduzetnicima dodijeljeno je 42,2 milijuna kuna potpora, u 2006. godini 241,2 milijuna kuna, a u 2005. godini 44,5 milijuna kuna. Ovoj kategoriji poduzetnika pored navedenog iznosa od 42,2 milijuna kuna, u 2007. godini dodjeljivane su i potpore male vrijednosti i to kroz programe Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i Hrvatske banke za obnovu i razvitak, a njihov iznos se procjenjuje na približno 100 milijuna kuna, čemu treba pribrojiti i najveći dio potpora jedinica lokalne i područne samouprave, koje ih tradicionalno dodjeljuju malom i srednjem poduzetništvu.

Dok su u 2005. godini najčešći instrument dodjele potpora bile subvencije, u 2006. i 2007. godini su prevladale potpore u obliku povoljnijih zajmova.

Tabela 17: Potpore malim i srednjim poduzetnicima u razdoblju 2005. - 2007.

Mali i srednji poduzetnici	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	44,5	6,0	74,2	10,1	0,6	0,1
C1 povoljniji zajmovi	0,0	0,0	162,0	0,0	41,6	5,7
D1 jamstva	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0
UKUPNO	44,5	6,0	241,2	10,1	42,2	5,8
udio (%) u horizontalnim ciljevima	5,34		25,94		5,14	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	1,52		4,49		0,74	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	0,88		3,05		0,47	
udio (%) u BDP-u	0,02		0,10		0,02	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

U 2007. godini potpore za male i srednje poduzetnike najvećim dijelom dodjeljivala je Hrvatska banka za obnovu i razvitak u obliku zajmova pod povoljnijim uvjetima u skladu s Pravilnikom o osnovnim uvjetima financiranja pojedinih ciljnih skupina, dok je u 2006. godini potpore za male i srednje poduzetnike najvećim dijelom dodjeljivao Fond za razvoj i zapošljavanje u obliku povoljnih zajmova i subvencija u skladu s Kriterijima za financiranje razvojnih programa, te također Hrvatska banka za obnovu i razvitak u obliku neposrednih subvencija kamata i povoljnih zajmova u skladu s navedenim Pravilnikom i Zakonom o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, kao i Hrvatska agencija

za malo gospodarstvo u obliku jamstava u skladu s programima Rast i razvoj, Novi poduzetnik i Područja od posebnog državnog interesa.

Zamjetan pad potpora dodijeljenih za poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva u 2007. godini u odnosu na 2006. godinu proizlazi iz činjenice da Fond za razvoj i zapošljavanje nije na vrijeme dostavio podatke Agenciji za 2007. godinu.

U 2006. godini Fond je putem povoljnih zajmova i subvencija malim i srednjim poduzetnicima dodijelio potpore u iznosu od 151,5 milijuna kuna. Podatak o iznosu od 0,6 milijuna kuna subvencija koje je Fond dodijelio temeljem Kriterija za financiranje razvojnih programa Agencija je preuzela iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Kao što je već spomenuto Hrvatska agencija za malo gospodarstvo je u 2007. godini dodjeljivala potpore male vrijednosti za poticanje malog i srednjeg poduzetništva u obliku državnih jamstava temeljem Pravilnika o dodjeli jamstava Hrvatske agencije za malo gospodarstvo. Istodobno, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je u 2007. godini, u odnosu na prethodnu godinu, dodijelilo znatno veći iznos potpora male vrijednosti temeljem Operativnog plana poticanja malog i srednjeg poduzetništva¹⁸.

Pravila o dodjeli potpora malim i srednjim poduzetnicima	
Namjena potpore	- za poticanje početnih ulaganja, za savjetodavne usluge i sudjelovanje na sajmovima i izložbama, a imaju za cilj povećati interes građana za ulazak u poduzetništvo i olakšati im ulaganja u poduzetničke pothvate.
Iznos i intenzitet potpore	- visina potpora malim i srednjim poduzetnicima izračunava se temeljem opravdanih troškova ulaganja ili opravdanih troškova otvaranja novih radnih mjesta povezanih s ulaganjem, - kod izračunavanja visine potpore temeljem opravdanih troškova otvaranja novih radnih mjesta, potrebno je uzeti u obzir sljedeće uvjete: radno mjesto mora biti povezano s provedbom projekta početnih ulaganja i mora biti popunjeno tijekom tri godine nakon dovršenoga ulaganja, projekt ulaganja mora osigurati povećanje broja radnika u poduzeću u usporedbi s prosjekom tijekom proteklih 12 mjeseci i nova radna mjesta moraju biti sačuvana najmanje pet godina, - na području koje ima pravo na regionalnu potporu, potpore malom i srednjem poduzetništvu mogu se dodijeliti do gornje granice određene u karti regionalnih potpora, ovo pod uvjetom da se ulaganje očuva u tome području najmanje tri godine nakon zaključenja ulaganja, te da korisnik potpore u takvim ulaganjima sudjeluje s najmanje 25% vlastitih sredstava, - smatra se da investicijska ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta mogu pridonijeti gospodarskom razvitku i u regijama koje nemaju pravo na regionalnu potporu te se također smatra da malim i srednjim poduzetnicima u tim područjima treba pomoći u prevladavanju teškoća koje proizlaze iz njihove veličine. Najviše dozvoljena gornja granica intenziteta potpore iznosi: do 7,5% opravdanih troškova ulaganja za srednje poduzetnike, do 15% opravdanih troškova ulaganja za male poduzetnike, odnosno do 50% opravdanih troškova za savjetodavne usluge i za prvo sudjelovanje na određenom sajmu ili izložbi, - za ulaganja koja se odnose na područja koja zadovoljavaju uvjete za dodjelu

¹⁸ Potpore malim i srednjim poduzetnicima koje je dodjeljivala Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva nisu prikazane u prethodnoj tabeli, jer se sukladno metodologiji izrade Izvješća potpore male vrijednosti isključuju iz prikazanih iznosa, ali su posebno prikazane u Poglavlju 8. ovog Izvješća.

	<i>regionalne potpore, intenzitet potpore ne smije premašiti gornju granicu predviđenu za regionalne potpore.</i>
Opravdani troškovi	<i>- početna ulaganja u obliku materijalnih ulaganja (zemljišta, zgrade i oprema) i nematerijalnih ulaganja (nabava patenata, licenci, posebnih znanja i vještina - know-how ili tehničkog znanja koje nije zaštićeno patentom), troškovi otvaranja novih radnih mjesta; troškovi bruto plaća za novootvorena radna mjesta povezana s ulaganjem za dvogodišnje razdoblje i troškovi savjetodavnih usluga i troškovi za prvo sudjelovanje na određenom sajmu ili izložbi.</i>
Ograničenje primjene	<i>- izričito se isključuje mogućnost dodjele tih potpora poduzetnicima za djelatnosti brodogradnje i pomorskog prometa.</i>

5.1.5. Usavršavanje

Za usavršavanje je u 2007. godini dodijeljeno potpora u iznosu od 182,7 milijuna kuna, što je za 80% više nego 2006. godini kada je za ovu namjenu dodijeljeno 101,2 milijuna kuna potpora, odnosno oko 143% više nego u 2005. godini. Instrumenti dodijele potpora u 2007. godini bile su subvencije i porezne olakšice.

Tabela 18: Potpore za usavršavanje za razdoblje 2005. - 2007.

Usavršavanje	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	1,0	0,1	1,9	0,3	127,4	17,4
A2 porezne olakšice	74,1	10,0	99,3	13,6	55,4	7,5
UKUPNO	75,1	10,1	101,2	13,8	182,7	24,9
udio (%) u horizontalnim ciljevima	9,00		10,89		22,22	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	2,56		1,88		3,18	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	1,48		1,28		2,04	
udio (%) u BDP-u	0,03		0,04		0,07	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Hrvatski zavod za zapošljavanje je na temelju Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja u 2007. godini dodijelio za usavršavanje 127,4 milijuna kuna subvencija, dok je u 2006. godini, u skladu s dostavljenim podacima, temeljem istog plana dodijeljeno svega 1,9 milijuna kuna subvencija.

S obzirom na činjenicu da je 2007. godine Hrvatski sabor usvojio Zakon o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu („Narodne novine“, broj 109/07, 134/07), kojim se detaljno propisuju načini i vrste potpora za usavršavanje realno je za očekivati da će u sljedećem razdoblju potpore za dodatnu izobrazbu i usavršavanje i nadalje rasti, te da će se sukladno tome povećavati i njihov udio u ukupnim izdvajanjima za horizontalne potpore, koji je u 2007. godini dosegao razinu od oko 22%.

Pravila o dodjeli potpora za usavršavanje	
Namjena potpore	<i>- posebno usavršavanje, namijenjeno je stjecanju teoretskog i praktičnog znanja upotrebljivog na sadašnjem odnosno budućem radnom mjestu, - opće usavršavanje je namijenjeno stjecanju općeg znanja koje nije izravno</i>

	<i>vezano uz postojeće radno mjesto.</i>
Iznos i intenzitet potpore	<ul style="list-style-type: none"> - za posebno usavršavanje iznosi do 25% opravdanih troškova za velike poduzetnike, do 35% opravdanih troškova za male i srednje poduzetnike + 10% opravdanih troškova za područje koje ima pravo na regionalnu potporu, - za opće usavršavanja iznosi do 50% opravdanih troškova za velike poduzetnike, do 70% opravdanih troškova za male i srednje poduzetnike + 10% opravdanih troškova za područje koje ima pravo na regionalnu potporu + 10% opravdanih troškova za kategoriju radnika koji se teže zapošljavaju, - kada je projektom obuhvaćeno posebno i opće usavršavanje, koja se za potrebe izračuna intenziteta ne mogu promatrati odvojeno, te u slučajevima kada se ne može utvrditi razlika između posebnog i općeg usavršavanja, primjenjivat će se intenziteti koji se odnose na posebno usavršavanje.
Opravdani troškovi	- troškovi instruktora, putni troškovi instruktora i osoba koje se usavršavaju, ostali tekući troškovi, troškovi otpisa uređaja i opreme u skladu s opsegom njihova korištenja u svrhu usavršavanja, troškovi savjetovanja u vezi s projektom usavršavanja i troškovi sudionika usavršavanja do visine svih opravdanih troškova iz prethodnih navoda.

5.1.6. Kultura

U 2007. godini dodijeljeno je 55,4 milijuna kuna potpora za poticanje kulture i zaštitu kulturne baštine što je za 38,6% manje nego u 2006. godini, kada je bilo dodijeljeno 90,2 milijuna kuna potpora. Prema podacima s kojima raspolaže Agencija, potpore kulturi i zaštiti baštine isključivo se dodjeljuju u obliku izravnih subvencija.

Tabela 19: Potpore kulturi za razdoblje 2005. - 2007.

Kultura	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	75,1	10,1	90,2	12,3	55,4	7,6
D1 jamstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
UKUPNO	75,1	10,1	90,2	12,3	55,4	7,6
udio (%) u horizontalnim ciljevima	9,01		9,70		6,74	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	2,56		1,68		0,97	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	1,48		1,14		0,62	
udio (%) u BDP-u	0,03		0,04		0,02	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Davatelj potpora na području kulture je Ministarstvo kulture koje je potpore dodjeljivalo temeljem Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi, odnosno Programa za financiranje nakladništva u 2007. godini (izdavanje knjiga, časopisa, književne manifestacije), te Programa za financiranje filma i kinematografije u 2007. godini.

Pravila o dodjeli potpora za poticanje kulture i zaštitu kulturne baštine	
Namjena potpore	<i>promicanje kulture i očuvanje kulturne baštine, te poticanje audiovizualne i kinematografske industrije.</i>
Iznos i opravdani	<i>- za promicanje kulture i zaštitu kulturne baštine može se dodijeliti potpora do</i>

troškovi	<i>100% opravdanih troškova uz napomenu da projekt mora biti značajan za razvoj hrvatske kulture, - kod poticanja audiovizualne industrije, intenzitet potpore ograničen je na 50% opravdanih troškova, a nositelj prava može utrošiti do 20% proračuna produkcije izvan RH, a taj intenzitet može biti i viši za nekomercijalne i niskobudžetne filmove.</i>
-----------------	---

5.2. SEKTORSKE DRŽAVNE POTPORE

Sukladno propisima o potporama koji su usklađeni s pravnom stečevinom Europske zajednice, za određene gospodarske sektore vrijede zasebna pravila za dodjelu potpora, što se posebno odnosi na: proizvodnju čelika, kopneni promet (željeznički, cestovni i riječni), pomorski promet i zračni promet i brodogradnju.

Za djelatnost turizma ne postoje posebna sektorska pravila o potporama. Međutim, zbog velikog značaja turizma za hrvatsko gospodarstvo, u Izvješću su također posebno prikazane potpore ovom sektoru.

U 2007. godini nastavljen je rast sektorskih potpora koje su dosegle iznos veći od 4,2 milijarda kuna, što je za 5,2% više nego u 2006. godini. Najveći dio sektorskih potpora u 2007. godini bio je usmjeren u sektor brodogradnje (54,4%) i u sektor prometa (33,2%).

Tabela 21: Potpore posebnim sektorima za razdoblje 2005. – 2007.

Posebni sektori	2005.			2006.			2007.		
	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)
Proizvodnja čelika	16,5	2,2	0,01	1,0	0,1	0,00	196,3	26,8	0,07
Promet	415,0	56,1	0,18	1.394,6	190,5	0,56	1.407,1	191,8	0,51
Brodogradnja	642,8	86,9	0,28	2.198,7	300,3	0,88	2.306,6	314,4	0,84
Turizam	182,0	24,6	0,08	261,0	35,6	0,10	178,4	24,3	0,06
Ostali sektori	56,2	7,6	0,02	166,2	22,7	0,07	40,4	5,5	0,01
Sanacija i restrukturiranje	501,9	67,8	0,22	8,1	1,1	0,00	111,2	15,2	0,04
Ukupno	1.814,4	245,2	0,78	4.029,6	550,3	1,61	4.240,1	578,0	1,54

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

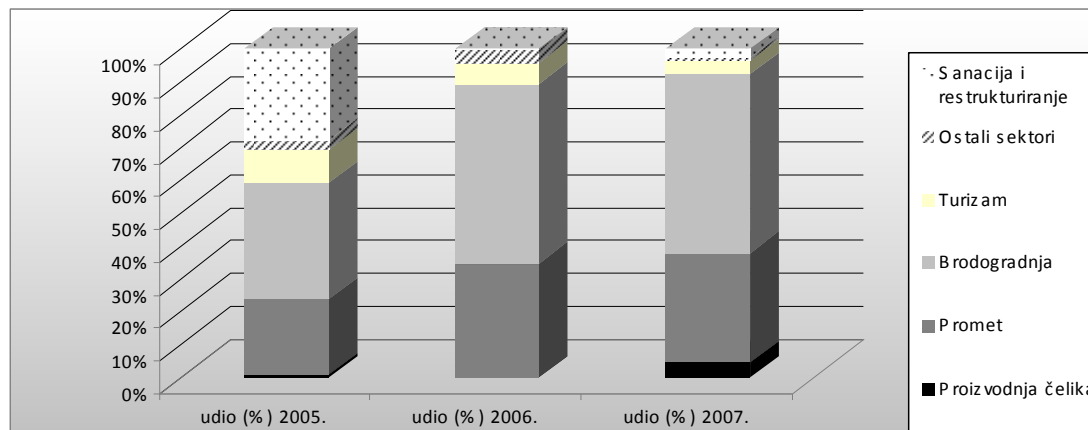
Razdoblje od 2005. do 2007. godine, obilježeno je rastom potpora sektoru brodogradnje. Potpore tom sektoru u 2005. godini iznosile su 642,8 milijuna kuna, u 2006. godini je došlo do značajnog povećanja ovih potpora na iznos od 2.198,7 milijuna kuna, a u 2007. godini iznosile su 2.306,6 milijuna kuna.

Značajan porast potpora sektoru brodogradnje vezan je uz početak sanacije i restrukturiranja brodogradilišta, kada su za sanaciju brodogradilišta odobrene potpore u obliku državnih jamstava kojima je bio cilj spriječiti daljnje pogoršanje likvidnosti i solventnosti, odnosno rast gubitaka. Potpore za sanaciju odobrene su za razdoblje od šest mjeseci i u tom razdoblju brodogradilišta su bila u obvezi izraditi programe restrukturiranja temeljem kojih su, ukoliko bi programi dokazali tržišnu održivost i rentabilnost, mogli dobiti potpore za restrukturiranje.

Potpore za gradnju brodova hrvatskim brodogradilištima detaljnije su određene 2000., odnosno 2002. godine, temeljem zaključaka Vlade kojima je bilo određeno da se

potpora brodogradilištima jamči sve do njihove privatizacije¹⁹. Potpore dodijeljene brodogradilištima nakon 2002. godine cjelovito su obrađene u Izvješćima Agencije nakon što su odlukom Vijeća Agencije odobrene kao potpore za sanaciju.

Slika 9: Potpore dodijeljene posebnim sektorima za razdoblje 2005. - 2007. (%)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

5.2.1. Proizvodnja čelika

Pravila za dodjelu potpora za proizvodnju čelika uređena su Protokolom 2. SSP-a, kojim su određeni osnovni uvjeti sukladno kojima je poduzetnicima u Republici Hrvatskoj bilo moguće dodijeliti potporu za sanaciju i restrukturiranje.

Sukladno tome, Republika Hrvatska je do 1. ožujka 2007. godine sektoru čelika iznimno mogla dodijeliti potpore za sanaciju i restrukturiranje, što prema pravilima EU nije dozvoljeno državama članicama EU.

Početak sanacije i restrukturiranja sektora čelika započeo je 1. prosinca 2005. godine kada je Vlada Republike Hrvatske donijela Odluku o osnivanju Povjerenstva za izradu Prijedloga nacionalnog programa restrukturiranja sektora čelika, dok je Nacionalni program restrukturiranja sektora čelika Vlada Republike Hrvatske usvojila 28. veljače 2007. godine.

Vlada Republike Hrvatske odlučila se na restrukturiranje domaćih željezara putem privatizacije odnosno prodajom novim ulagateljima. Aktivnosti usmjerene na privatizaciju spomenutih željezara započele su koncem 2006. godine, a okončane su sredinom 2007. Nakon zaključenog javnog natječaja s poduzetnikom Commercial Metals International AG (sjedište u Baaru u Švicarskoj) sklopljen je Ugovor o prodaji i prijenosu udjela Valjaonice cijevi Sisak d.o.o., a 3. kolovoza 2007. godine s

¹⁹ Zaključak Vlade Republike Hrvatske od 21. rujna 2000. godine, klasa: 310-14/00-01/01, urbroj: 5030120-32 i Zaključak Vlade Republike Hrvatske o analizi stanja hrvatske brodogradnje, s prijedlozima mjera od 22. kolovoza 2002. godine (o preuzimanju otplate kredita, otpisu obveza po izdanim jamstvima te izdavanju državnih jamstava za gradnju brodova u hrvatskih brodogradilištima).

poduzetnikom ZLOMREX S.A. (sa sjedištem u Poraju u Poljskoj) Ugovor o prodaji i prijenosu dionica Željezare Split d.d.

Tabela 22: Potpore proizvodnji čelika za razdoblje 2005. - 2007.

Proizvodnja čelika	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A2 otpis duga	0,0	0,0	0,0	0,0	196,3	26,8
C1 povoljniji krediti	0,9	0,1	1,0	0,1	0,0	0,0
D jamstva	15,6	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0
UKUPNO	16,5	2,2	1,0	0,1	196,3	26,8
udio (%) u posebnim sektorima	0,91		0,02		4,63	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	0,56		0,02		3,42	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	0,33		0,01		2,19	
udio (%) u BDP-u	0,007		0,000		0,071	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Prema podacima kojima raspolaže Agencija, potpore sektoru čelika u 2005., 2006. i 2007. godini dodjeljivane su u obliku otpisa duga, državnih jamstava i kredita pod povoljnijim uvjetima. Tako je u 2005. godini spomenutim poduzetnicima odobreno državnih jamstava u iznosu od 15,6 milijuna kuna te kredita pod povoljnijim uvjetima u iznosu od 0,9 milijuna kuna, u 2006. godini odobreno je povoljnih kredita u iznosu od 1 milijun kuna, a u 2007. godini otpisane su dospjele obveze u iznosu od 196,3 milijuna kuna.

Otpis obveza u procesu privatizacije u iznosu od 196,3 milijuna kuna koji je registriran kao potpora u 2007. godini odnosi se na otpis obveza koje su nastale u prethodnom razdoblju i koje su bile obuhvaćene programom restrukturiranja novih vlasnika.

Agencija je u 2008. godini utvrdila ukupan iznos potpora dodijeljenih poduzetnicima Željezara Split d.d. i CMC Sisak d.o.o. u razdoblju od 2002. do 2007. godine. Sukladno važećoj metodologiji izračuna²⁰, iznos potpore sadržan u izdanim državnim jamstvima za djelatnost proizvodnje čelika u 2005. godini iznosio je 15,58 milijuna kuna za oba poduzetnika i to 9,11 milijuna kuna za poduzetnika Željezara Split d.d. te 6,47 milijuna kuna za poduzetnika Valjaonica cijevi Sisak d.o.o.

²⁰ Spomenuti iznos dobiven je primjenom metode izračuna u skladu s pravilima o potpori sadržanoj u državnom jamstvu, prema kojoj se novčana protuvrijednost potpore u određenoj godini, izračunava na isti način kao i protuvrijednost potpore u obliku kredita pod povoljnijim uvjetima, gdje subvencija kamata predstavlja razliku između tržišne kamatne stope i stope postignute zahvaljujući državnom jamstvu, nakon što se odbiju sve plaćene premije. Drugim riječima, navedeni iznos novčane protuvrijednosti potpore izračunat je kao razlika između stvarno plaćenih kamata na kredit i kamata koje bi bile plaćene u razdoblju od dana izdavanja državnog jamstva do dana konačne otplate ostatka duga po kreditu, obračunatih po tržišnoj kamatnoj stopi na preostali dio iznosa glavnice kredita. Tržišna kamatna stopa korištena u izračunu u 2005. godini iznosila je 9,44% za poduzetnike u teškoćama, a izračunata je na način da je referentnoj kamatnoj stopi, koja je u 2005. godini iznosila 5,44%, dodano 400 baznih poena zbog toga što su se u to vrijeme poduzetnici Željezara Split d.d. i Valjaonica cijevi Sisak d.o.o. smatrali poduzetnicima u teškoćama.

Tabela 23: Državna jamstva za proizvodnju čelika za razdoblje 2005. - 2007.
(mln HRK)

Redni broj	Opis	2005.	2006.	2007.
1.	Ukupna izdana državna jamstva za djelatnost proizvodnje čelika	236,94	0,00	0,00
2.	Potpore sadržana u izdanim državnim jamstvima za djelatnost proizvodnje čelika	15,58	0,00	0,00

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

5.2.2. Brodogradnja

Brodogradnji je u 2007. godini dodijeljeno 2.306,6 milijuna kuna potpora, u 2006. godini potpore su dodijeljene u iznosu od 2.198,7 milijuna kuna, dok je u 2005. godini dodijeljeno 642,8 milijuna kuna potpora iz čega proizlazi da je u 2007. godini dodijeljeno 258,8% više potpora u odnosu na 2005. godinu, što je posljedica sanacije brodogradilišta započete u drugoj polovici 2006. godine. No, ovdje je osobito važno ukazati i na metodologiju izračuna iznosa potpora u državnim jamstvima za 2005. godinu, kada se, kako je obrazloženo u točki 3.2.1. ovog Izvešća, iznosi jamstava nisu u cijelosti smatrali državnim potporom.

Tabela 24: Potpore sektoru brodogradnje prema instrumentima dodjele za razdoblje 2005.-2007.

Brodogradnja	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	431,2	58,3	484,7	66,2	386,1	52,6
B udio u temeljnom kapitalu	3,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
D jamstva	208,5	28,2	1.714,0	234,1	1.920,5	261,8
UKUPNO	642,8	86,9	2.198,7	300,3	2.306,6	314,4
udio (%) u posebnim sektorima	35,43		54,56		54,40	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	21,92		40,91		40,20	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	12,71		27,80		25,78	
udio (%) u BDP-u	0,28		0,88		0,84	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Brodogradnji su potpore u 2007. i 2006. godini uglavnom dodijeljene putem subvencija i državnih jamstava. Iznos potpora brodogradnji u 2007. godini po zaposlenom u gospodarstvu RH bio je 1.520,2 kuna, što je povećanje za 1,5% u odnosu na 2006. godinu kada su potpore po zaposlenom u gospodarstvu RH iznosile 1.497,9 kuna, odnosno za 236% u odnosu na 2005. godinu kada su iznosile 452,5 kuna.

Državna jamstva:

- činidbena državna jamstva u pravilu su jamstva za izdavanje garancija zajmodavcima za kredite za financiranje izgradnje brodova, jamstva za

izdavanje garancija i/ili otvaranje akreditiva s odgođenim pokrićem dobavljačima, kao i jamstva za izdavanje garancija za avansne uplate kupaca za financijsko praćenje izgradnje novogradnji. Činidbena jamstva odobravaju se za potrebe izgradnje brodova i traju do trenutka isporuke broda.

- financijska državna jamstva odnose se na jamstva za kredite za financiranje proizvodnog programa i restrukturiranje duga, za racionalizaciju poslovanja, za kreditiranje razvoja brodogradilišta, investiranje u obrtni kapital i otpremnine zaposlenih i slično.

Tabela 25: Izdana financijska i činidbena državna jamstva za djelatnost brodogradnje za razdoblje 2005.-2007.

Izdana državna jamstva za brodogradnju:	2005.	2006.	2007.
Financijska ²¹	629.794.110,28	2.978.982.931,35	4.704.164.739,68
Činidbena ²²	3.458.314.523,61	1.465.282.505,70	133.156.727,31
Ukupno	4.088.108.633,89	4.444.265.437,05	4.837.321.466,99

Izvor: <http://www.nn.hr/sluzbeni-list/sluzbeni/index.asp>; podaci obrađeni u AZTN-u

Veliki pad u iznosima činidbenih jamstava u 2007. godini odnosi se na činjenicu da je Ministarstvo financija prilikom vođenja evidencije o izdanim državnim jamstvima u 2007. godini promijenilo način njihova prikazivanja. Naime, razlika između financijskih i činidbenih državnih jamstava jasno je bila istaknuta u 2005. i 2006. godini, dok su državna jamstva u 2007. godini prikazana jedinstveno, dakle bez obzira o kojoj se vrsti jamstava radi (financijsko ili činidbeno), osim iznosa od 133,2 milijuna kuna koji se odnosi na činidbena jamstva za poduzetnika Brodosplit - Brodogradilište specijalnih objekata d.o.o..

Početak sanacije i restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta započeo je u drugoj polovici 2006. godine kada je Agencija na prijedlog davatelja potpora Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, zaprimila zahtjev i odobrila potpore za sanaciju brodogradilišta (osim poduzetnika Brodosplit - Brodogradilište specijalnih objekata d.o.o. u slučaju kojeg su potpore za sanaciju odobrene u siječnju 2007. godine).

Potpore za sanaciju u obliku jamstava na kredite i avanse za četiri brodogradilišta u ukupnom iznosu od 4,2 milijarde kuna odobrene su rješenjima Agencije od 21. rujna 2006. godine. Od toga je iznosa poduzetniku Brodosplit Brodogradilište d.o.o. odobreno 1.687,6 milijuna kuna, poduzetniku Brodotrogir d.d. 625 milijuna kuna, poduzetniku 3. Maj Brodogradilište d.d. 1.670,7 milijuna kuna i poduzetniku Brodogradilište Kraljevica d.d. 221 milijun kuna.

²¹ Pregled izdanih financijskih jamstava od 1.1.2005. – 31.12.2005. godine ("Narodne novine", broj 10/06), Pregled izdanih financijskih jamstava od 1.1.2006. – 31.12.2006. godine ("Narodne novine", broj 11/07 i 30/07), Pregled izdanih financijskih jamstava od 1.1.2007. – 31.12.2007. godine ("Narodne novine", broj 12/08 i 66/08).

²² Pregled činidbenih jamstava izdanih od 1.1.2005. – 31.12.2005. ("Narodne novine", broj 10/06), Pregled činidbenih jamstava izdanih od 1.1.2006. – 31.12.2006. ("Narodne novine", broj 11/07), Pregled izdanih državnih jamstava od 1.1.2007. – 30.06.2007. ("Narodne novine", broj 77/07).

Agencija je 18. siječnja 2007. godine odobrila potporu za sanaciju i za poduzetnika Brodosplit - Brodogradilište specijalnih objekata d.o.o. u obliku jamstva na kredite i avanse u iznosu od 140 milijuna kuna.

Od ukupno navedenog iznosa odobrenih potpora za sanaciju brodogradilišta, Ministarstvo financija je u 2006. godini izdalo državnih jamstava u iznosu od 1.552 milijuna kuna, a u 2007. godini izdano je 1.701 milijun kuna.

Jamstva za sanaciju brodogradilišta uključena su u izračun potpora u njihovom punom iznosu. Iako se dio iznosa odobrenog za sanaciju brodogradilišta odnosi na državna jamstva za osiguranje avansnih uplata za financiranje izgradnje brodova, te se može pretpostaviti da će te novogradnje biti isporučene i da stoga neće doći do protestiranja predmetnih jamstava, zbog ozbiljnih financijskih poteškoća u kojima se trenutno nalaze brodogradilišta, puni iznos jamstava čini državnu potporu.

Ukupan iznos potpora sadržan u državnim jamstvima dodijeljenim sektoru brodogradnje u razdoblju od 2005. do 2007. godine prikazan je u Tabeli 26.

Tabela 26: Državna jamstva sektoru brodogradnje za razdoblje 2005.-2007.
(mln HRK)

Redni broj	Opis	2005.	2006.	2007.
1.	Ukupna izdana državna jamstva za brodogradnju	4.088,11	4.444,27	4.837,32
2.	Izdana državna jamstva za sanaciju brodogradilišta	0,00	1.552,04	1.700,96
3.	Izdana državna jamstva za brodogradnju bez jamstava za sanaciju brodogradilišta (1-2)	4.088,11	2.892,22	3.136,36
4.	Potpورا sadržana u izdanim državnim jamstvima bez sanacije (pod rednim brojem 3)²³	208,49	161,96	219,55
5.	Ukupan iznos državnih potpora u državnim jamstvima u brodogradnji (2+4)	208,49	1.714,01	1.920,51

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Za državna jamstva za kredite koji se odnose na gradnju brodova, iznos potpore izračunat je kao razlika između tako utvrđene tržišne kamatne stope i kamatne stope koju je brodogradilište plaćalo poslovnoj banci temeljem odobrenog kredita pokrivenog državnim jamstvom.

Za činidbena državna jamstva za avansna plaćanja, ukoliko nije obračunata kamata, potporu predstavlja cjelokupni iznos tržišne kamatne stope.

Razlog tomu što državna jamstva nisu smatrana potporom u njihovom 100 postotnom iznosu je činjenica da u razdoblju od 2005. do 2007. godine nije bilo protestiranja takvih jamstava.

²³ Novčana protuvrijednost potpore predstavlja razliku između tržišne kamatne stope i kamatne stope koju je odobrila banka na kredit pokriven državnim jamstvom. Tržišna kamatna stopa predstavlja iznos referentne kamatne stope u godini odobrenja kredita uvećane za 4 indeksna poena, budući da se brodogradilišta smatraju poduzetnicima u teškoćama, a takva su pravila i predviđena prilikom određivanja referentne kamatne stope. Na taj način tržišna kamatna stopa iznosila je 9,44% u 2005. i 2006. godini, a u 2007. godini iznosila je 9,52%.

Slijedom navedenog, potpora sadržana u izdanim financijskim i činidbenim državnim jamstvima prosječno je iznosila 5,1% u 2005. godini, 5,6% u 2006. godini i 7,0% u 2007. godini u odnosu na ukupan iznos zaduženja koje je pokriveno državnim jamstvom (Tabela 26).

Pravila o dodjeli potpora brodogradnji

Pravila o potporama brodogradnji odnose se na brodograditelje koji obavljaju djelatnost izgradnje, popravka i preuređenja plovila, odnosno na poduzetnike koji su neposredno ili posredno povezani s njima. Plovilima se pritom smatraju samo trgovački (komercijalni) brodovi odnosno brodovi s najmanje 100 BRT koja se koriste za prijevoz putnika i/ili robe, brodovi s najmanje 100 BRT za obavljanje specijaliziranih usluga, teglenice sa snagom najmanje 365 kW, ribarska plovila s najmanje 100 BRT i nedovršena plovila koja mogu ploviti.

Potpore brodogradnji mogu se dodijeliti:

- za zaštitu okoliša i istraživanje i razvoj i inovacije temeljem pravila za horizontalne potpore,
- za sanaciju i restrukturiranje, uvjet za odobrenje ove vrste potpore je da postoji održiv Program restrukturiranja, da je potpora svedena na minimum potrebnih sredstava, da dolazi do smanjenja kapaciteta, da je za pokriće troškova restrukturiranja potreban vlastiti doprinos poduzetnika i da se takve potpore dodjeljuju jednom u deset godina,
- kao regionalne potpore, i to samo za ulaganja u nadogradnju ili modernizaciju postojećih kapaciteta u svrhu poboljšanja iskoristivosti postojeće opreme i uređaja uz intenzitet potpore do 22,5% opravdanih troškova u području koje ima pravo na regionalnu potporu,
- za zatvaranje postojećih kapaciteta, ako se potporom postiže konačno i neopozivo smanjenje kapaciteta, u visini knjigovodstvene vrijednosti uređaja ili diskontiranoj vrijednosti amortizacije uređaja za sljedeće trogodišnje razdoblje, s time da kapaciteti moraju ostati zatvoreni najmanje 10 godina, a dodjeljuje se za opravdane troškove koji se odnose na: naknade za višak radnika ili prijevremeno umirovljenje, troškove savjetodavnih usluga za zbrinjavanje ili prijevremeno umirovljenje radnika, naknade za prekvalifikaciju, izdatke za prenamjenu brodogradilišta,
- za ulaganje u inovacije za gradnju, popravak ili preuređenje brodova može se dodijeliti do 20% opravdanih troškova uzimajući u obzir stope rizika povezane s projektom. Opravdani troškovi jesu troškovi ulaganja i inženjerskih aktivnosti koje su neposredno i isključivo vezane s inovacijskim dijelom projekta,
- za kreditiranje izvoza od strane države koje se dodjeljuju domaćim i inozemnim brodograditeljima ili trećim osobama za gradnju ili preuređenje plovila.

Sukladno pravilima o potporama, potpore za brodogradnju nije dopušteno zbrajati s ostalim oblicima potpora ukoliko ukupni zbroj premašuje dozvoljeni intenzitet potpore za pojedinu vrstu potpora. U slučaju da je potpora dodijeljena po raznim osnovama, a temeljem istih opravdanih troškova, primjenjuje se gornja granica intenziteta potpore koja je povoljnija.

Potpore malim i srednjim poduzetnicima, za zapošljavanje i usavršavanje, regionalne potpore za otvaranje novih radnih mjesta povezanih s ulaganjem i potpora za tekuće poslovanje ne mogu se dodijeliti za djelatnost brodogradnje.

5.2.3. Kopneni, pomorski i zračni promet

Sektoru prometa u 2007. godini dodijeljene su potpore u iznosu od 1.407,1 milijun kuna (bez uključenih državnih jamstava), što je za 8,5% više nego u 2006. godini, odnosno 259,8% više nego u 2005. godini. Najveći dio spomenutih potpora odnosi se na djelatnost željezničkog prometa.

Tabela 27: Potpore sektoru prometa za razdoblje 2005. - 2007.

Promet	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
Željeznički promet	0,0	0,0	822,4	112,3	905,8	123,5
Kopneni promet (cestovni i riječni)	3,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Pomorski promet	387,1	52,3	418,4	57,1	431,4	58,8
Zračni promet	0,0	0,0	56,0	7,6	70,0	9,5
UKUPNO	390,6	52,8	1.296,8	177,1	1.407,1	191,8
Jamstva	24,4	3,3	97,9	13,4	0,0	0,0
SVEUKUPNO	415,0	56,1	1.394,6	190,5	1.407,1	191,8
udio (%) u posebnim sektorima	22,87		34,61		33,19	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	14,15		25,95		24,53	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	8,21		17,63		15,73	
udio (%) u BDP-u	0,18		0,56		0,51	

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka; podaci obrađeni u AZTN-u

Potrebno je naglasiti da ovako značajan rast potpora za djelatnost prometa dijelom proizlazi iz promjene metodologije prikazivanja potpora s obzirom na promjene u zakonodavstvu koje se odnosi na djelatnost željezničkog prometa. Naime, sve do 2006. godine financijska sredstva iz državnog proračuna dodijeljena Hrvatskim željeznicama d.o.o. nisu se smatrala potporom u smislu Zakona o državnim potporama, jer temeljem tada važećeg Zakona o željeznici nije bilo mogućnosti da bilo koji drugi poduzetnik obavlja prijevoz putnika i robe u Republici Hrvatskoj osim Hrvatskih željeznica d.o.o. Drugim riječima, do tada u ovom sektoru nije bilo konkurencije. Donošenjem novog Zakona o željeznici („Narodne novine“, broj 123/03, 194/03 i 30/04) i njegovom primjenom od 1. siječnja 2006. godine i Zakonom o podjeli trgovačkog društva HŽ – Hrvatske željeznice d.o.o. („Narodne novine“, broj 153/05) uvedena je mogućnost liberalizacije željezničkog prometa na način da i drugi poduzetnici mogu obavljati prijevoz putnika i robe. S obzirom na zakonski izvršenu liberalizaciju ovog prometnog sektora, sredstva, dodijeljena nakon 1. siječnja 2006. godine za obavljanje prijevoza putnika i robe jednom operatoru odnosno HŽ-u, smatraju se potporom sukladno Zakonu o državnim potporama. Istodobno, sredstva iz državnog proračuna koja su uložena u infrastrukturu i održavanje pruga ne smatraju se potporom, jer od toga imaju koristi svi stvarni i potencijalni korisnici te infrastrukture.

Potpore željezničkom prometu u 2007. godini iznosile su 905,8 milijuna kuna, a dodjeljivale su se u obliku subvencija i kapitalnih ulaganja za poticanje željezničkog, putničkog i kombiniranog prometa i modernizaciju željezničkog prometa.

Potpore za pomorski promet u 2007. godini dodijeljene su u iznosu od 431,4 milijuna kuna i povećane su za 3,1% u odnosu na 2006. godinu, a dodjeljivale su se za prometno povezivanje otoka s kopnom i otoka međusobno, poticanje redovitih brodskih kontejnerskih i RO–RO linija i priobalne plovidbe te obnovu putničke flote Jadrolinije.

Potpore pomorskom prometu najvećim su dijelom dodjeljivane u obliku subvencija.

Za zračni promet u 2007. godini, dodijeljene su potpore u iznosu od 70 milijuna kuna u obliku subvencija poduzetniku Croatia Airlines d.d. namijenjenih za kompenzaciju većih troškova od ostvarenih prihoda na relacijama između zagrebačke zračne luke i ostalih zračnih luka u Republici Hrvatskoj u okviru Mjera očuvanja prometne povezanosti regija u razdoblju od 2007. do 2011. godine.

U 2007. godini nadležno ministarstvo dodjeljivalo je i potpore za poticanje riječnog prometa temeljem Programa poticanja riječnog prometa. Međutim, kako se radi o programu koji sadrži potpore male vrijednosti, a koje se ne smatraju potporama u smislu odredbi Zakona, one nisu uključene u prikaz potpora prometu, već su, s obzirom na metodologiju iskazivanja potpora, obuhvaćene u Poglavlju 8.

Tabela 28: Potpore dodijeljene sektoru prometa prema instrumentima za razdoblje 2005. - 2007. (mln HRK)

	2005.	2006.	2007.
A1 subvencije	372,8	893,3	993,6
B udio u temeljnom kapitalu	17,8	403,5	413,5
C1 povoljniji krediti	0,0	0,0	0,0
D jamstva	24,4	97,9	0,0
Ukupno	415,0	1.394,7	1.407,1

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka; podaci obrađeni u AZTN-u

Kao što pokazuje Tabela 28., potpore sektoru prometa u 2007. godini su se u najvećem dijelu dodjeljivale u obliku izravnih subvencija, na koje se odnosi 70,6% ukupno dodijeljenih potpora ovom sektoru.

Najveći iznos potpora dodijeljenih sektoru prometa odnosi se na potpore za obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa. Sukladno odredbama članka 4. stavka 3. točke e. Zakona, Agencija može odobriti potpore poduzetnicima, kojima je na temelju posebnih propisa povjereno obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa ili utvrđeno isključivo pravo obavljanja određene djelatnosti, a bez kojih bi potpora bili onemogućeni u obavljanju i provedbi povjerenih im zadaća, uz uvjet da potpore predstavljaju isključivo naknadu za obavljanje i provedbu tih zadaća.

Jedan od zadataka Agencije je osigurati da se usluge od općeg gospodarskog interesa obavljaju u skladu s načelima i uvjetima koji im omogućuju ispunjavanje njihovih ciljeva. Naime, poduzetnik koji prima potporu mora biti izričito ovlašten od strane državnih tijela za obavljanje određene usluge od općeg gospodarskog interesa, a naknada koju za to prima ne smije premašivati iznos koji je nužan za pokrivanje minimalnih troškova

poduzetnika nastalih uslijed pružanja javnih usluga, uzimajući u obzir relevantne prihode i razumnu dobit.

Pravila o dodjeli potpora za sektor prometa

Djelatnost kopnenog prometa - Pravila o potporama kopnenom prometu primjenjuju se na poduzetnike koji obavljaju usluge u željezničkom i cestovnom prometu odnosno prometu unutarnjim plovnicama, te uključuju pravila Protokola 6. SSP-a.

Potpore kopnenom prometu mogu se dodijeliti sukladno pravilima o horizontalnim potporama (za istraživanje i razvoj i inovacije, zaštitu okoliša i uštedu energije, sanaciju i restrukturiranje, zapošljavanje i usavršavanje), regionalnim potporama i potporama za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa.

Poduzetnicima za djelatnost kopnenoga prometa mogu se dodijeliti potpore za naknadu troškova obavljanja obvezne javne službe do visine koja je jednaka razlici između većih troškova od ostvarenih prihoda; za naknadu troškova infrastrukture poduzetnicima koji imaju obvezu pokrivanja troškova infrastrukture kojom se koriste i drugi poduzetnici koji tu obvezu nemaju; za istraživanja i razvoj učinkovitosti prometnih sustava i tehnologija; za otklanjanje prekomjernih kapaciteta koji uzrokuju ozbiljne strukturalne probleme; za naknadu dodatnih financijskih tereta poduzetnika u željezničkom prometu.

Djelatnost pomorskog prometa - Pravila o potporama pomorskom prometu primjenjuju se na poduzetnike brodovlasnike i poduzetnike koji obavljaju promet morem, a uglavnom se odnose na nadoknadu viših troškova u odnosu na prihode na tzv. nerentabilnim linijama koje spajaju obalu s otocima (usluge od općeg gospodarskog interesa).

Osim navedenog, potpore se mogu dodijeliti za zaštitu okoliša, istraživanje i razvoj i inovacije, usavršavanje, sanaciju i restrukturiranje te za regionalne ciljeve.

Također, dodjeljuju se poduzetnicima čiji su brodovi upisani u Hrvatski registar brodova i to za: mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje pomoraca, osim potpore za neto plaću pomoraca; troškove povratka pomoraca u domovinu do 50% ukupnih troškova; ulaganje u nova plovila skladno pravilima za gradnju brodova i politikom sigurnosti na moru koja uključuje dodjeljivanje potpore za poboljšanje opreme na plovilima, ili za poticanje korištenja sigurnih i čistih brodova sa svrhom poticanja nadogradnje brodova zbog dostizanja standarda koji premašuju standarde o zaštiti i okolišu propisane međunarodnim konvencijama.

Potpore u sektoru pomorskog prometa ne mogu se dodijeliti malim i srednjim poduzetnicima i za zapošljavanje.

Djelatnost zračnog prometa - Pravila o potporama zračnom prometu primjenjuju se na zračne prijevoznike i na djelatnosti koje mogu koristiti zračnom prijevozniku i povezane su sa zračnim prometom, kao što su škole letenja, trgovine u slobodnim carinskim zonama, zrakoplovni kapaciteti, franchising i zrakoplovne naknade.

Pravila za zračni promet ne primjenjuju se na djelatnost proizvodnje zrakoplova.

Potpore se mogu dodijeliti:

- za zaštitu okoliša, istraživanje i razvoj, male i srednje poduzetnike, zapošljavanje i usavršavanje u zračnom prometu sukladno pravilima za horizontalne potpore,
- za restrukturiranje poduzetnika u zračnom prometu sukladno pravilima za sanaciju i restrukturiranje uzimajući u obzir da se potpora dodjeljuje samo jednom, osim u iznimnim nepredvidivim okolnostima na koje poduzetnik nije mogao utjecati, da potpora ne smije uzrokovati povećanje kapaciteta, te da u vrijeme provedbe plana restrukturiranja poduzetnik ne smije pribavljati udjele kod drugih zračnih prijevoznika,

- za regionalne ciljeve poduzetnicima u zračnom prometu može se dodijeliti sukladno pravilima za regionalne potpore uz izuzetak potpore za tekuće poslovanje, osim direktnog subvencioniranja zračnih putova potporom za tekuće troškove poslovanja,
- za obvezu obavljanja javne službe od općeg gospodarskog interesa,
- za određene kategorije putnika.

5.2.4. Turizam

Potpore u sektoru turizma u razdoblju od 2005. do 2007. godine dodjeljivalo je bivše Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, sada Ministarstvo turizma, na temelju različitih programa namijenjenih raznim kategorijama poduzetnika u ovom sektoru, među kojima je najznačajniji Program kreditiranja malog obiteljskog poduzetništva u turizmu „Poticaj za uspjeh“.

Sektoru turizma su u 2007. godini dodijeljene potpore u iznosu od 178,4 milijuna kuna, što je 31,7% manje nego u prethodnoj godini. Međutim, ne radi se samo o stvarnom smanjivanju potpora ovom sektoru, već o tome da se dio programa potpora ovom sektoru realizira kroz potpore male vrijednosti („*de minimis*“ potpore) koje su obrađene u posebnoj dijelu ovog Izvješća, kao i u programima za malo i srednje poduzetništvo, zaštitu okoliša. Ukupno je stoga, zajedno s potporama male vrijednosti u turizmu dodijeljeno u 2007. godini 181 milijun kuna potpora.

Kao oblik dodjele potpore u sektoru turizma najznačajnija su državna jamstva i to u iznosu od 122,1 milijun kuna, što čini 68,4% ukupnih potpora turizmu. Također, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka je 2007. godine dodijelilo potpore u iznosu od 56,3 milijuna kuna kroz direktne subvencije kamata koje su dodijeljene temeljem Programa kreditiranja malog obiteljskog poduzetništva u turizmu „Poticaj za uspjeh“.

Tabela 29: Potpore turizmu prema instrumentima za razdoblje 2005. – 2007.

Turizam	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	88,1	11,9	102,1	13,9	56,3	7,7
B udio u temeljnom kapitalu	2,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
C1 povoljniji krediti	0,0	0,0	29,9	4,1	0,0	0,0
D jamstva	91,8	12,4	129,0	17,6	122,1	16,6
UKUPNO	182,0	24,6	261,0	35,6	178,4	24,3
udio (%) u posebnim sektorima	10,03		6,48		4,21	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	6,21		4,86		3,11	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	3,60		3,30		1,99	
udio (%) u BDP-u	0,08		0,10		0,06	

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

U skladu s podacima iz Poglavlja 8. ovog Izvješća, koje se odnosi na potpore male vrijednosti, u 2007. godini Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka je dodjeljivalo

potpore male vrijednosti po programima poticanja zaštite, obnove i uključivanja u turizam baštine u turistički nerazvijenim područjima, povećanja konkurentnosti posebnih oblika turizma i turistički nerazvijenih područja RH i poticanja izrade izvornih suvenira.

5.2.5. Ostale djelatnosti

Pored spomenutih sektorskih potpora u 2007. godini dodijeljene su i potpore koje za krajnji cilj imaju poticanje izvoza, poticanje razvoja i poboljšanja stanja u tekstilnoj i kožarsko-prerađivačkoj industriji.

Ukupne potpore za spomenute namjene su u 2007. godini iznosile 40,4 milijuna kuna, i smanjene su za 75,7% u odnosu na 2006. godinu.

Potpore za navedene ciljeve u 2007. godini isključivo su dodjeljivane u obliku izravnih subvencija.

Tabela 30: Potpore ostalim posebnim sektorima prema instrumentima za razdoblje 2005.-2007.

Ostale djelatnosti	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	24,7	3,3	37,5	5,1	40,4	5,5
B udio u temeljnom kapitalu	11,5	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0
C1 povoljniji krediti	20,0	2,7	3,1	0,4	0,0	0,0
D jamstva	0,0	0,0	125,6	17,1	0,0	0,0
UKUPNO	56,2	7,6	166,2	5,5	40,4	5,5
udio (%) u posebnim sektorima	3,10		4,12		0,95	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	1,92		3,09		0,71	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	1,11		2,10		0,45	
udio (%) u BDP-u	0,02		0,07		0,01	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

5.2.6. Sanacija i restrukturiranje

U 2007. godini potpore za sanaciju i restrukturiranje ostalim sektorima²⁴ dodijeljene su u iznosu od 111,2 milijuna kuna. U 2006. godini potpore za restrukturiranje iznosile su 8,1 milijun kuna, dok je iznos potpora za sanaciju i restrukturiranje u 2005. godini iznosio 501,9 milijuna kuna.

U 2005. godini, potpore za sanaciju i restrukturiranje dodjeljivane su u obliku državnih jamstava, subvencija, otpisa duga te udjela u temeljnom kapitalu, u 2006. godini u

²⁴ U potpore za sanaciju i restrukturiranje nisu uključene potpore za sanaciju i restrukturiranje brodogradnje i za restrukturiranje sektora čelika.

obliku otpisa duga i državnih jamstava, a u 2007. godini u obliku subvencija, udjela u temeljnom kapitalu te u obliku državnih jamstava.

Tabela 31: Potpore za sanaciju i restrukturiranje za razdoblje 2005. - 2007.

Sanacija i restrukturiranje	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	37,0	5,0	0,0	0,0	3,5	0,5
A2 otpis duga	317,4	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0
B udio u temeljnom kapitalu	10,3	1,4	0,0	0,0	4,2	0,6
D jamstva	137,2	18,5	2,1	0,3	103,5	14,1
UKUPNO	501,9	24,9	8,1	0,3	111,2	15,2
udio (%) u posebnim sektorima	27,66		0,20		2,62	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	17,11		0,15		1,94	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	9,92		0,10		1,24	
udio (%) u BDP-u	0,22		0,00		0,04	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

Tabela 32: Državna jamstva za sanaciju i restrukturiranje za razdoblje 2005. - 2007. (bez brodogradnje i čelika) (mln HRK)

Redni broj	Opis	2005.	2006.	2007.
1.	Ukupna izdana državna jamstva za sanaciju i restrukturiranje	75,59	0,00	0,00
2.	Potpora sadržana u izdanim državnim jamstvima za sanaciju i restrukturiranje	11,46	0,00	0,00
3.	Protestirana državna jamstva za sanaciju i restrukturiranje	125,69	2,11	103,51
4.	Ukupna državna potpora u jamstvima za sanaciju i restrukturiranje (2+3)	137,15	2,11	103,51

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN-u

U 2005. godini izdano je držano jamstvo u iznosu od 75,6 milijuna kuna za restrukturiranje poduzetnika u teškoćama TLM d.o.o., u kojem je sadržana potpora u iznosu od 11,5 milijuna kuna.

Preostali dio državnih jamstava za sanaciju i restrukturiranje odnosi se na protestirana državna jamstva, koja se u cjelokupnom iznosu smatraju potporom. U 2007. godini protestirana državna jamstva za sanaciju i restrukturiranje iznosila su 103,5 milijuna kuna, a odnose se na poduzetnike koji obavljaju različite djelatnosti kao što su proizvodnja aluminijske opreme za motore i vozila, proizvoda od plastičnih masa, opeke i crijepa, crpki i kompresora i druge, a to su poduzetnici TLM d.d., Elcon d.d., Dmrišplast d.d., Razvitak d.d. Ilok, Croatia Pumpe d.d. i drugi²⁵.

²⁵ Osim navedenih jamstava, poduzetnik Elcon d.d. je u 2007. godini primio i 3,5 milijuna kuna subvencija za restrukturiranje, a poduzetnik Dmrišplast d.d. primio je i 0,04 milijuna kuna subvencija po programu Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2007. godinu. Agencija je u ožujku 2008. godine poduzetniku Razvitak d.o.o. odobrila državnu potporu za restrukturiranje u obliku otpisa potraživanja, kredita pod povoljnijim uvjetima i pretvaranja potraživanja u temeljni kapital, u ukupnom iznosu od 23.032.749 kuna, dok su postupci ocjene državnih potpora dodijeljenih poduzetnicima TLM d.d. i Elcon d.d. u tijeku.

Sukladno pravilima o dodjeli potpora sadržanim u Odluci o objavljivanju pravila o potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama („Narodne novine“ broj: 20/2007), potpore za sanaciju i restrukturiranje mogu se dodjeljivati uz određene uvjete.

Pravila o dodjeli potpora za sanaciju i restrukturiranje	
Područje primjene	- pravila se primjenjuju na poduzetnike u teškoćama u svim sektorima, osim onih koji djeluju u sektorima ugljena, proizvodnje čelika, poljoprivrede, ribarstva i marikulture, ne dovodeći u pitanje posebna pravila koja se primjenjuju na poduzetnike u teškoćama u određenom sektoru (tzv. 'osjetljivi sektori').
Pojmovi	<p>- poduzetnikom u teškoćama se smatra svaki onaj poduzetnik koji nije sposoban vlastitim sredstvima ili sredstvima koje može pribaviti od svojih vlasnika ili vjerovnika zaustaviti negativna kretanja poslovanja, a koja bi, bez posredovanja države, ugrozila opstanak poduzetnika. Propisi zabranjuju dodjelu potpora za sanaciju i restrukturiranje novoosnovanim trgovačkim društvima, trgovačkim društvima koja su nastala likvidacijom prijašnjega trgovačkog društva i povezanim trgovačkim društvima.</p> <p>- potpora za sanaciju je mjera privremenog karaktera i primarni joj je cilj osigurati održanje poduzetnika na tržištu dok se ne pripremi plan restrukturiranja ili likvidacije. Instrument dodjele potpore može biti samo državno jamstvo ili zajam po tržišnim uvjetima koji mora biti vraćen uz kamatnu stopu koja je barem usporediva s onom koja se naplaćuje za zajmove poduzetnicima koji nisu u teškoćama.</p> <p>- potpora za restrukturiranje temelji se na izvedivom, koherentnom i dalekosežnom planu restrukturiranja. Restrukturiranje uobičajeno uključuje reorganizaciju i racionalizaciju poslovanja, što često uključuje napuštanje djelatnosti koja je donosila gubitke, diversifikaciju djelatnosti (razvoj novih ili poboljšanih proizvoda i proizvodnih procesa), financijsko restrukturiranje (dovođenje svježeg kapitala, smanjenje duga) itd.</p>
Uvjeti	<p>Potpore za sanaciju mora zadovoljavati sljedeće uvjete: poduzetnik mora biti u teškoćama, potpora se odnosi na povratnu pomoć održanja likvidnosti poduzetnika, mora biti ograničena na iznos koji je potreban za održavanje poslovanja poduzetnika, dok ne izradi program restrukturiranja, ali ne više od 6 mjeseci te mora se poštivati načelo jednokratne dodjele.</p> <p>Potpore za restrukturiranje može se dodijeliti samo ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: poduzetnik mora biti u teškoćama, program restrukturiranja mora pokazati uspostavu dugoročne održivosti poduzetnika na tržištu nakon završetka razdoblja restrukturiranja, uvođenje kompenzacijskih mjera kako bi se izbjeglo prekomjerno narušavanje tržišnog natjecanja, potpora mora biti ograničena na najmanji iznos što uključuje vlastiti doprinos samog poduzetnika prilikom restrukturiranja, poduzetnik mora primijeniti plan restrukturiranja u potpunosti i provesti sve predviđene mjere, potpora za restrukturiranje se može dodijeliti samo jednom te se zahtijeva strogi nadzor i dostava godišnjih izvješća.</p> <p>Za velike poduzetnike, zahtijeva se pojedinačna prijava svake dodijeljene potpore za sanaciju i restrukturiranje, dok se za male i srednje poduzetnike, potpora za sanaciju i restrukturiranje (do 10 milijuna eura po poduzetniku) može dodijeliti na osnovi prijavljenog i odobrenog programa potpora.</p>

6. REGIONALNE DRŽAVNE POTPORE

Regionalne potpore u 2007. godini iznosile su 480,2 milijuna kuna, a dodjeljivane su u obliku poreznih olakšica i oslobođenja za područja od posebne državne skrbi u iznosu od 192,8 milijuna kuna, za brdsko-planinska područja u iznosu od 15,3 milijuna kuna, za područje Grada Vukovara u iznosu od 36,7 milijun kuna i za korisnike slobodnih zona u iznosu od 57,2 milijuna kuna. Spomenute regionalne potpore, temelje se na Zakonu o slobodnim zonama („Narodne novine“, broj 44/96, 92/05 i 85/08), Zakonu o poticanju ulaganja („Narodne novine“, broj 73/00 i 138/06), Zakonu o brdsko-planinskim područjima („Narodne novine“, broj 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05 i 80/08), Zakonu o područjima posebne državne skrbi („Narodne novine“, broj 26/03, 42/05, 90/05 i 86/08) i Zakonu o obnovi i razvoju Grada Vukovara („Narodne novine“, broj 44/01, 90/05 i 80/08).

Istodobno, Hrvatska banka za obnovu i razvitak je u 2007. godini dodijelila regionalne potpore putem povoljnijih kredita u iznosu od 178,2 milijuna kuna. Temelj za dodjelu tih potpora bili su: Program kreditiranja poticanja razvitka malog i srednjeg privatnog poduzetništva (izravno kreditiranje), Program kreditiranja razvitka gospodarskih djelatnosti i Program kreditiranja za poticanje utemeljenja malog poduzetništva.

Zamjetan je trend rasta regionalnih potpora u razdoblju od 2005. do 2007. godine. Naime, u 2007. godini one su čak 70,3% više nego u 2006. godini. U isto vrijeme postupno raste i njihov udjel u ukupnim potporama, s oko 3,0% u 2005. godini na 3,6% u 2006. godini, te na 5,4% u 2007. godini. U narednim godinama treba očekivati intenzivniji rast regionalnih potpora, osobito nakon donošenja Zakona o poticanju ulaganja kao i usvojene karte regionalnih potpora.

Tabela 33: Regionalne potpore za razdoblje 2005. - 2007.

Regionalne potpore	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
Regionalne potpore	149,8	20,2	282,0	38,5	480,2	65,5
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	5,11		5,25		8,37	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	2,96		3,57		5,37	
udio (%) u BDP	0,06		0,11		0,17	

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN-u

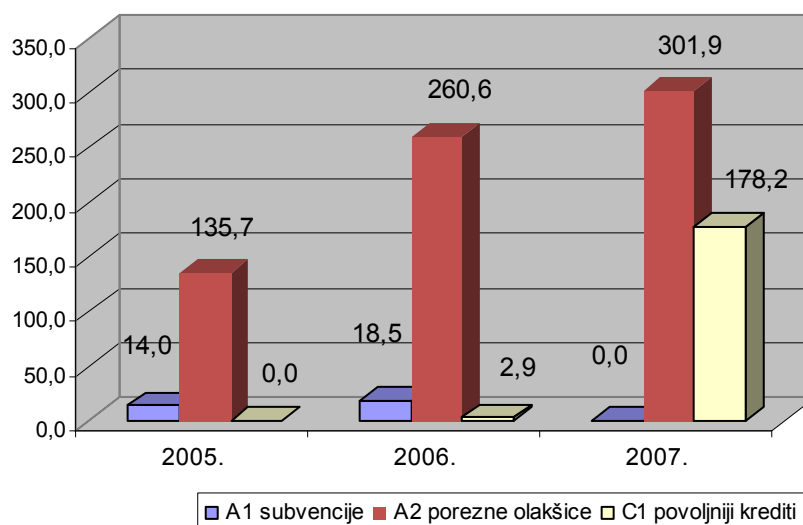
Regionalne potpore u sve tri promatrane godine dodjeljivale su se u obliku subvencija, poreznih olakšica i povoljnijih kredita. Porezne olakšice po osnovi raznih poticaja imaju značajan udio i ukazuju na trend rasta kroz cijelo trogodišnje razdoblje.

Tabela 34: Regionalne potpore u Republici Hrvatskoj po instrumentima dodjele²⁶ u razdoblju 2005. - 2007. (mln HRK)

Instrument	2005.	2006.	2007.	Indeks 06/05	Indeks 07/05	Indeks 07/06
A1 subvencije	14,0	18,5	0,0	131,93	0,00	0,00
A2 porezne olakšice	135,7	260,6	301,9	191,98	222,47	115,88
C1 povoljniji krediti	0,0	2,9	178,2	0,00	0,00	6.093,19
UKUPNO	149,8	282,0	480,2	188,26	320,53	170,26

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN-u

Slika 10: Regionalne potpore prema instrumentima dodjele²⁷ u razdoblju 2005. - 2007. (u mln HRK)

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN-u

Sukladno pravilima o državnim potporama sadržanim u pravnoj stečevini EU (*acquis*) koja su prenesena i u hrvatsko zakonodavstvo regionalne potpore namijenjene su poticanju razvoja gospodarski manje razvijenih područja Republike Hrvatske, odnosno područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velikom nezaposlenošću.

Pravila o dodjeli regionalnih potpora

Sukladno propisima o potporama, regionalna potpora može se dodijeliti za poticanje početnih odnosno investicijskih ulaganja i za povećanje zaposlenosti koja je povezana s investicijskim ulaganjem, a u iznimnim slučajevima i za naknadu dijela troškova tekućeg poslovanja poduzetnika. Regionalne potpore se dodjeljuju uglavnom temeljem programa potpora, te se može reći da se radi o potporama koje značajno ne narušavaju tržišno natjecanje.

Potpore se mogu dodijeliti za projekte početnog ulaganja kao što su to primjerice osnivanje novog poduzetnika, proširenje već postojeće poslovne djelatnosti, širenje poslovne djelatnosti u smislu uvođenja novih, dodatnih proizvoda, kao i temeljna promjena sveukupnog proizvodnog procesa postojeće poslovne djelatnosti.

²⁶ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), C1 (povoljniji krediti).

²⁷ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (jamstva).

Regionalne potpore mogu se dodijeliti za materijalna ulaganja koja se odnose na zemljište, zgrade i opremu/strojeve i nematerijalna ulaganja kao što su prava na patente, licence, tehnološko znanje (know-how). U cilju osiguranja održivog regionalnog razvoja, potpore namijenjene početnom ulaganju moraju biti uvjetovane očuvanjem predmetnog ulaganja u određenoj regiji tijekom razdoblja od najmanje pet godina. Isto se odnosi na potpore za otvaranje novih radnih mjesta. U slučaju malih i srednjih poduzetnika to se razdoblje može skratiti na tri godine

Materijalna i nematerijalna ulaganja kao i troškovi plaća za novootvorena radna mjesta čine opravdane troškove temeljem kojih se izračunava dozvoljeni iznos (intenzitet) potpora.

Intenzitet potpore predstavlja dopušteni postotak potpore koji se izračunava na temelju opravdanih troškova. Ovisno o veličini poduzetnika i razvijenosti regije razlikuje se i visina intenziteta potpore. Prema tome, intenzitet potpore viši je za regije koje su siromašnije u odnosu na prosjek BDP-a EU.

U regijama s prosječnim BDP-om po stanovniku	nižem od 45% prosjeka EU-25	od 45% do 60% prosjeka EU-25	od 61% do 75% prosjeka EU-25
Najviši dozvoljen bruto iznos potpore	50%	40%	30%
+ dodatnih 20% za male, odnosno 10% za srednje poduzetnike			

Pravila o regionalnim potporama primjenjuju se i na „velike projekte ulaganja“ koje se definiraju kao početno ulaganje čiji iznos opravdanih troškova premašuje 50 milijuna eura. Potpore za velike projekte ulaganja moraju se pojedinačno prijaviti Agenciji.

Regionalne potpore se ne mogu dodijeliti poduzetnicima za djelatnost proizvodnje ugljena i čelika, za proizvodnju sintetičkih vlakana, sektoru brodogradnje i transporta budući da za ta područja postoje posebna pravila.

7. DRŽAVNE POTPORE NA RAZINI JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Prema podacima dobivenim od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2007. godini ukupno je dodijeljeno 194,8 milijuna kuna potpora. Međutim, s obzirom na činjenicu da se još uvijek dio općina i gradova ne odaziva na zahtjev Agencije i ne dostavlja podatke o potporama, spomenuti iznos potpora na lokalnoj razini zasigurno ne odražava stanje potpora u cijelosti. Naime u 2007. godini podatke o dodijeljenim potporama su dostavile sve županije (ukupno 20) i Grad Zagreb, 94 grada (od 127), kao i 309 općina (od 429).

Na lokalnoj razini potpore se dodjeljuju za djelatnost prometa, kulturu, malog i srednjeg poduzetništva, itd. Primjerice, u 2007. godini samo je grad Zagreb dodijelio subvencije poduzetniku HŽ d.o.o. u iznosu od 79 milijuna kuna za poticanje željezničkog prometa, a potpore za djelatnost prometa dodjeljivali su i drugi gradovi.

Tabela 35: Potpore dodijeljene na lokalnoj razini prema instrumentima dodjele²⁸ za razdoblje 2005. - 2007.

Potpore na lokalnom nivou	2005.		2006.		2007.	
	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR	mln HRK	mln EUR
A1 subvencije	123,0	16,6	132,8	18,1	170,1	23,2
A2 porezne olakšice	0,7	0,1	0,0	0,0	1,9	0,3
B udio u temeljnom kapitalu	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	1,0
C1 povoljniji krediti	7,4	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
D jamstva	3,8	0,5	0,0	0,0	15,7	2,1
UKUPNO	134,9	18,2	132,8	18,1	194,8	26,6
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	4,60		2,47		3,40	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	2,67		1,68		2,18	
udio (%) u BDP-u	0,06		0,05		0,07	

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN-u

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u značajnom iznosu dodjeljuju potpore male vrijednosti.

Ovdje nisu obuhvaćene subvencije, odnosno kompenzacije koje Grad Zagreb i ostali gradovi u Republici Hrvatskoj dodjeljuju za obavljanje gradskog prijevoza. Tako je sukladno rješenju Agencije od 8. svibnja 2008. godine utvrđeno je da se financijska sredstva koja Grad dodjeljuje Zagrebačkom Holdingu d.o.o. – podružnica Zagrebački električni tramvaj (dalje: ZET) ne odnose na potporu iz Zakona. Naime, javni prijevoz na području Grada Zagreba isključivo je povjeren ZET-u, ima karakter obavljanja službe od općeg gospodarskog interesa i ne postoji mogućnost da neki drugi poduzetnik pristupi ovom tržištu.

²⁸ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (jamstva).

Zbog činjenice da ne postoji tržište javnog prijevoza koje bi bilo otvoreno i ostalim poduzetnicima, utvrđeno je da subvencija, odnosno kompenzacija koju ZET prima od Grada Zagreba ne predstavlja potporu u smislu Zakona, jer nisu ispunjeni uvjeti prema kojima odobrena financijska sredstva ZET-u osiguravaju ekonomsku prednost u odnosu na konkurente, te se odobrenjem financijskih sredstava ne može narušiti tržišno natjecanje davanjem prednosti na tržištu korisniku potpore, osobito u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjenje međunarodno preuzetih obveza Republike Hrvatske.

Također, prilikom izrade Izvješća, Agencija je isključila poticaje koji ne predstavljaju potporu iz Zakona, odnosno one poticaje koji se odnose na investicije u infrastrukturu, kao i transfere financijskih sredstava iz državnog proračuna prema jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

8. DRŽAVNE POTPORE MALE VRIJEDNOSTI

Potpore male vrijednosti u 2007. godini iznosile su 250,2 milijuna kuna i u najvećem dijelu su dodjeljivane putem subvencija. Od ukupno izdanih potpora male vrijednosti, 41,2% potpora je dodijeljeno na lokalnoj razini, a 58,8% potpora je dodijeljeno na državnoj razini putem različitih programa potpora.

Tabela 36: Potpore male vrijednosti dodijeljene u 2007. godini

Potpore male vrijednosti	2007.	2007.
	mIn HRK	mIn EUR
A1 - direktne subvencije kamata	9,0	1,2
A1 - subvencije	117,3	16,0
A2 - otpis duga	1,2	0,2
C1 - povoljni zajmovi	12,1	1,6
D - jamstva	6,2	0,8
D - plaćanja za opozvana jamstva	1,2	0,2
Potpore na lokalnoj razini	103,2	14,1
Ukupne potpore male vrijednosti	250,2	34,1

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji potpora; podaci obrađeni u AZTN-u

Pravila o dodjeli potpora male vrijednosti

Potpore male vrijednosti²⁹ je potpora dodijeljena pojedinom korisniku koja ne prelazi ukupan iznos od 1.500.000 kuna u razdoblju od tri fiskalne godine, bez obzira na oblik ili namjenu potpore, dok potpora dodijeljena pojedinom korisniku u sektoru cestovnog prometa ne smije premašiti 750.000 kuna u razdoblju od tri fiskalne godine, te ne smiju biti dodijeljene za nabavu vozila. Za dodjelu potpora male vrijednosti nije potrebno odobrenje Agencije, zbog toga što se smatra kako navedene potpore ne mogu narušiti trgovinu između Republike Hrvatske i članica EU.

Potpore male vrijednosti ne mogu se dodijeliti u svrhu promidžbe izvoza, poduzetnicima u proizvodnji čelika ili poduzetnicima koji obavljaju kopneni prijevoz (osim pri nabavi transportne opreme u visini od 750.000 kuna) niti poduzetnicima u teškoćama.

Obveza je davatelja potpore male vrijednosti da pri dodjeli te potpore izvijesti korisnika da se radi o potpori male vrijednosti, te da u roku 15 dana od dana dodjele izvijesti Agenciju o svakoj dodijeljenoj potpori male vrijednosti. Davatelj potpore dužan je voditi evidenciju o dodijeljenim potporama male vrijednosti po pojedinim korisnicima potpore i podatke o tako dodijeljenim potporama čuvati deset godina od dana dodjele.

Kako je ranije navedeno, u skladu s metodologijom EU, prilikom izrade Izvješća, potpore male vrijednosti prikazane su zasebno, odnosno nisu uključene u podatke o ostalim potporama dodijeljenim u 2007. godini.

Temeljem zaprimljene dokumentacije i podataka, Agencija je utvrdila da su potpore male vrijednosti u 2007. godini dodjeljivali:

²⁹ U „Narodnim novinama“ broj 45/07 objavljena je Odluka o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti.

- Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost u skladu s programom Državne potpore male vrijednosti za zaštitu okoliša. Sredstva koja je dodijelio Fond iznose 15,9 milijuna kuna, a dodjeljivana su putem povoljnih zajmova i neposrednih subvencija kamata;
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje kroz otpis doprinosa i kamata u skladu s člankom 14. Zakona o naplati dospjelih a nenaplaćenih poreza, carina, doprinosa i državnih jamstava („Narodne novine“, broj 117/01., 95/02 i 19/03) u iznosu od 618.969 kuna;
- Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti putem subvencija u iznosu od 7,1 milijun kuna. Spomenute potpore dodjeljivane su za usavršavanje i zapošljavanje hrvatskih branitelja;
- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo u ukupnom iznosu od 13,3 milijuna kuna putem subvencija, jamstava, plaćanja za protestirana jamstva i otpisa duga sukladno programima Projekt poduzetništvo ciljnih skupina u iznosu od 3,6 milijuna kuna, Poduzetnički centri i regionalne razvojne agencije u iznosu od 1,7 milijuna kuna, Program izobrazbe i razvoja mreže konzultanata za malo gospodarstvo u iznosu od 21.000 kuna i Pravilniku o dodjeli jamstava Hrvatske agencije za malo gospodarstvo u iznosu od 7,9 milijuna kuna;
- Hrvatska banka za obnovu i razvitak putem povoljnih zajmova i otpisom duga u iznosu od oko 2 milijuna kuna sukladno Pravilniku o osnovnim uvjetima financiranja pojedinih ciljnih skupina;
- Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka putem subvencija u ukupnom iznosu od 22,6 milijuna kuna, a od toga za promet 20,02 milijuna kuna, za turizam 2,58 milijuna kuna i to kroz: Projekt financiranja izgradnje i rekonstrukcije putničke i izletničke flote za potrebe hrvatskih privatnih brodara - malih poduzetnika u iznosu od 1,5 milijuna kuna, Program subvencioniranja razlike u cijeni pogonskog goriva brodarima u nacionalnoj plovidbi u iznosu od 6,06 milijuna kuna, Program poticanja zaštite, obnove i uključivanja u turizam baštine u turistički nerazvijenim područjima u iznosu od 930.000 kuna, Povećanje konkurentnosti posebnih oblika turizma i turistički nerazvijenih područja RH u iznosu od 870.000 kuna, Program poticanja riječnog prometa kroz državnu potporu male vrijednosti u iznosu od 830.000 kuna, Program poticanja izrade izvornih suvenira u iznosu od 780.000 kuna i Uredbu o uvjetima, kriterijima, visini naknade i načinu ostvarivanja prava za postojeća i nova radna mjesta otočnim poslodavcima u iznosu od 11,63 milijuna kuna;
- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva putem subvencija u iznosu od oko 80 milijuna kuna kroz Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2007. godinu;
- Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara u skladu s Programom sufinanciranja gospodarskih projekata u Gradu Vukovaru. Sredstva koja je dodijelio Fond

iznose 3,2 milijuna kuna, a dodjeljivana su putem neposrednih subvencija kamata;

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa subvencioniranjem u iznosu od 2,3 milijuna kuna u skladu sa Smjericama za poticanje inovacijskog tehnologijskog sustava TEST;
- Županije, općine i gradovi u iznosu od 103,2 milijuna kuna.

9. HRVATSKA U USPOREDBI S EU

U skladu s metodologijom koja se primjenjuje u EU, posebno se ocjenjuju i iskazuju potpore poljoprivredi i ribarstvu te prometu. Stoga je za potrebe ovog Izvješća izvršena usporedba dodijeljenih potpora u EU i Republici Hrvatskoj bez potpora poljoprivredi, ribarstvu i prometu.

U Tabeli 37. prikazane su potpore dodijeljene u EU sukladno podacima iz Izvješća Europske komisije o potporama (*Scoreboard*)³⁰ za 2006. godinu, budući da podaci o potporama u državama članicama EU za 2007. godinu u trenutku izrade ovog Izvješća još nisu bili dostupni.

³⁰ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/2007_autumn_en.pdf

Tabela 37: Potpore u usporedbi sa zemljama članicama EU u 2006. godini

	2006.				
	Ukupne potpore bez potpora željezničkom prometu		Ukupne potpore bez potpora poljoprivredi, ribarstvu i prometu		
	mld EUR	udio u BDP-u (%)	mld EUR	udio u BDP-u (%)	udio horizontalnih i regionalnih potpora ³¹ (%)
Republika Hrvatska 2005.	0,7	2,44	0,3	1,09	39
Republika Hrvatska 2006.	1,0	3,07	0,5	1,59	30
Republika Hrvatska 2007.	1,1	3,21	0,6	1,57	30
EU - 25	66,7	0,58	47,9	0,42	85
EU - 27			48,7	0,42	
EU stare članice (15)	61,1	0,56	44,7	0,41	
EU nove članice (10)	5,6	0,91	3,2	0,52	78
EU nove članice (12)			3,8	0,51	
Belgija	1,2	0,39	0,9	0,28	98
Češka	0,8	0,66	0,6	0,51	100
Danska	1,3	0,59	1,0	0,46	96
Njemačka	20,2	0,87	16,0	0,69	85
Estonija	0,1	0,41	0,0	0,08	100
Irska	1,0	0,57	0,5	0,28	80
Grčka	0,6	0,26	0,3	0,15	90
Španjolska	4,9	0,50	3,9	0,39	72
Francuska	10,4	0,58	7,4	0,41	97
Italija	5,5	0,37	3,8	0,26	96
Cipar	0,1	0,76	0,1	0,48	96
Latvija	0,3	1,80	0,0	0,15	100
Litva	0,1	0,54	0,1	0,23	100
Luksemburg	0,1	0,32	0,0	0,13	100
Mađarska	1,4	1,57	0,8	0,93	52
Malta	0,1	2,29	0,1	1,77	7
Nizozemska	1,9	0,35	1,3	0,24	97
Austrija	2,3	0,90	1,6	0,60	51
Poljska	2,3	0,85	1,2	0,45	85
Portugal	1,5	0,93	1,4	0,91	14
Slovenija	0,3	0,83	0,1	0,48	88
Slovačka	0,2	0,51	0,2	0,45	95
Finska	2,6	1,53	0,6	0,35	97
Švedska	3,5	1,15	2,9	0,94	99
Velika Britanija	4,2	0,22	3,1	0,16	90
Bugarska			0,0	0,12	
Rumunjska			0,5	0,56	

Izvor: DG Competition

Ukoliko se izvrši usporedba apsolutnih iznosa potpora dodijeljenih u Republici Hrvatskoj s podacima za pojedine zemlje članice EU, iz prikazanih podataka proizlazi da Hrvatska dodjeljuje potpore otprilike na razini Finske, Irske i Češke (osobito kada se izuzme

³¹ Prilikom izračuna udjela horizontalnih i regionalnih potpora u ukupnim potporama bez potpora poljoprivredi, ribarstvu i prometu u Republici Hrvatskoj za 2005., 2006. i 2007. godinu, u predmetni iznos uključene su i potpore dodijeljene od strane jedinica lokalne i područne samouprave. Međutim, predmetne potpore dodijeljene na lokalnoj razini ne utječu na rezultat iz razloga što je samo oko 1% tih potpora dodijeljeno za horizontalne namjene, dok je preostali iznos dodijeljen sektoru prometa. Značajan iznos horizontalnih lokalnih potpora odnosi se na potpore male vrijednosti, te iz tog razloga nije uključen u predmetnu tabelu.

promet i poljoprivreda i ribarstvo). Međutim, udio potpora u BDP-u Republike Hrvatske znatno premašuje iznose u zemljama članicama EU (osim Malte). Bitna je razlika i u strukturi potpora. Naime, prevladavajući udio sektorskih potpora u ukupnim potporama osim Hrvatske imaju samo Malta i Portugal.

Promatra li se 25 država članica EU, razvidno je da najviše potpora dodjeljuje Njemačka, što čini 30% ukupno dodijeljenih potpora u EU. Također je i udio potpora u BDP-u te države relativno visok i iznosi 0,9%, što je više i od prosjeka EU. Među državama članicama EU koje imaju visoki udio potpora u BDP-u nalaze se još Latvija (1,8%), Finska (1,5%), Mađarska (1,6%) i Švedska (1,2%). Nasuprot tome, države članice koje imaju izrazito nizak udio potpora u BDP-u (manje od 0,4%) su Belgija, Grčka, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Velika Britanija.

Gotovo dvije trećine država članica pozitivno je odgovorilo na poziv Europskog Vijeća za preusmjeravanje potpora prema horizontalnim ciljevima, te se danas više od 90% njihovih potpora dodjeljuje za horizontalne ciljeve. U tim državama članicama najviše su se povećale potpore u obliku poreznih oslobođenja za zaštitu okoliša i uštedu energije, koje čine 29% od ukupno dodijeljenih potpora bez potpora poljoprivredi i ribarstvu i prometu. Na potpore za istraživanje i razvoj odnosi se 14%, na regionalni razvoj 19%, na male i srednje poduzetnike 11%, na zapošljavanje 7% i na usavršavanje 1% od ukupno dodijeljenih potpora bez potpora poljoprivredi i ribarstvu i prometu.

Za potpore dodijeljene po sektorima, u 2006. godini, od ukupnih potpora u EU, 65% potpora namijenjeno je sektoru proizvodnje i usluga, 24% poljoprivredi i ribarstvu, 5% sektoru ugljena, 3% sektoru prometa (bez željeznica), dok je 1% dodijeljeno ostalim neproizvodnim sektorima. Države članice koje dodjeljuju 80% i više potpora za sektor industrije i usluga su Danska, Portugal, Slovačka i Švedska. Države članice koje dodjeljuju 60% i više od ukupnih potpora za poljoprivredu i ribarstvo su Estonija, Latvija i Finska, dok su udjeli dodijeljenih potpora u sektoru ugljena relativno visoki u Španjolskoj (22%), Njemačkoj (11%) i Poljskoj (7%).

10. PRILOG 1.

Instrumenti državne potpore

A - Subvencije i porezna izuzeća, oprost poreznog duga i doprinosa

Subvencije i porezna izuzeća, čine prvu skupinu u kojoj cjelokupan iznos transferiran korisniku čini potporu. Ta skupina se dijeli na dvije podskupine:

- **A1** - subvencije (subvencije, subvencije kamate, oprost duga po osnovu zajma)
- **A2** - porezna izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice (kao različiti oblici umanjenja poreza na dobit poduzetnicima, i to: olakšice s područja posebne državne skrbi - niža stopa poreza na dobit, olakšice i oslobađanja za porezne obveznike na području grada Vukovara - niža stopa poreza na dobit, olakšice i oslobađanja za porezne obveznike koji posluju u slobodnim zonama - niža stopa poreza na dobit, poticaji ulaganja - niža stopa poreza na dobit, poticaji zapošljavanja invalidnih osoba - niža stopa poreza na dobit, poticaji istraživanja i razvoja - umanjenje porezne osnovice za troškove istraživanja i razvoja.)

Osim subvencija i poreznih izuzeća u skupinu **A2**) ulaze i oprost dugova, oprost potraživanja i preuzimanje kredita od strane države.

B - Udjeli u vlasničkom kapitalu

Kako bi država pomogla nekom poduzetniku, svoje potraživanje prema tom poduzetniku može pretvoriti u vlasnički udjel i time postaje suvlasnikom toga poduzetnika. U tu skupinu potpora ubrajaju se: državne investicije u poduzetnika kojima nije cilj stvaranje dobiti, pretvaranje državnih potraživanja u vlasnički udjel, prodaja državnog vlasništva uz povoljnije uvjete, odricanje od dobiti koju država ima na temelju udjela u vlasništvu poduzetnika i sl. Ovdje se radi uglavnom o poduzetnicima u teškoćama, kojima država na ovaj način nastoji pomoći.

C - Povoljniji krediti i porezni dug

- **C1 - Povoljniji krediti**- krediti koje država izravno ili putem ovlaštenih pravnih osoba ili putem poslovnih banaka, dodjeljuje poduzetnicima uz povoljnije uvjete od tržišnih, tj. niže kamatne stope od tržišnih, uz dulje vrijeme počeka ili otplate te druge povoljne uvjete. Takvi krediti obično su namijenjeni poduzetnicima u teškoćama koje kredit ne bi mogli dobiti pod redovnim tržišnim uvjetima, a uglavnom se dodjeljuju preko Hrvatske banke za obnovu i razvoj.
- **C2 - Porezni dug**- nastaje kada poduzetnici ne plaćaju svoje dospjele obveze u obliku poreza i doprinosa prema državi, pa dolazi do smanjenih prihoda države. Takav dug prema državi zapravo znači da država kreditira pojedine poduzetnike, pa porezni dug ulazi u istu skupinu potpore kao i povoljniji krediti, čime porezni dužnik dobiva neizravnu pomoć države.

D - Jamstva

Obuhvaćaju državna jamstva za osiguranje od komercijalnih i nekomercijalnih rizika u nominalnom iznosu. Državna jamstva omogućuju korisniku da dobije kredit uz povoljnije

uvjete od onih na financijskim tržištima. Državno jamstvo u pravilu ne predstavlja potporu korisniku ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: da korisnik zajma nije u financijskim poteškoćama, da korisnik zajma može na financijskom tržištu dobiti zajam po tržišnim uvjetima bez posredovanja države, da je državno jamstvo povezano s određenom financijskom transakcijom, ograničeno po visini i po vremenu trajanja, da državno jamstvo ne pokriva više od 80% određene financijske obveze, da se za državno jamstvo zaračunava tržišna cijena. Samo ako su ispunjeni kumulativno svi navedeni uvjeti, tada jamstvo ne predstavlja potporu.

Navedeni instrumenti dodjele potpore predstavljaju samo najčešće korištene instrumente.

Metodologija ocjene elementa državne potpore

Skupina A1	
Subvencije	ukupna vrijednost primljene subvencije
Direktna subvencija kamata	ukupna vrijednost primljene subvencije (ili neisplata dijela kamata)
Projekti temeljnog istraživanja i razvoja	ukupan iznos sredstava namijenjenih za te projekte
Ostali projekti i aktivnosti istraživanja i razvoja	iznos državnih sredstava iskorišten za sufinanciranje projekata, bez obzira dodjeljuju li se sredstva izravno korisniku ili istraživačkoj ustanovi
Oprost duga po osnovi zajma za poduzetnike	vrijednost otpisanoga duga
Prisilna nagodba i stečaj poduzetnika	procijenjeni umanjeni iznos nagodbe ili tražbine iz stečajne mase u odnosu prema drugim vjerovnicima zbog svjesno prouzročene slabijega položaja države kao vjerovnika u postupku nagodbe ili stečaja

Skupina A2	
Odgode pri plaćanju poreza	kamata za razdoblje odgode, preračunata na sadašnju vrijednost prema godišnjoj referentnoj kamatnoj stopi*(računa se po linearnoj metodi)
Oprost poreza, porezna oslobođenja, izuzeća i olakšice	ne uključuje porezne olakšice koje su općeg karaktera, već samo olakšice, koje su specifične za određenog poduzetnika ili skupinu poduzetnika (npr. olakšice za poduzetnike koji zapošljavaju invalide); element potpore je ukupni izračunati iznos izuzeća ili olakšice
Snižavanje, oslobođenje, olakšice izuzeće i oprost plaćanja doprinosa	za sniženje, olakšice, oslobođenje, oprost i izuzeće kod plaćanja doprinosa vrijedi isto načelo kao i kod poreznih izuzeća - u potpore ne ulaze one olakšice koje imaju opći značaj; element potpore čini ukupni izračunati iznos izuzeća ili olakšice
Otpis duga	vrijednost otpisanog duga

Skupina B	
Kapitalna ulaganja	element potpora nazočan je u svim državnim investicijama koje kao primarni cilj nemaju stvaranje dobiti; element potpore je iskazana vrijednost koristi za korisnika potpore
Pretvaranje duga u vlasnički udjel	element potpore postoji u slučaju, kada je država u slabijem položaju od ostalih vjerovnika; element potpore je iskazana vrijednost koristi za korisnika potpore, koja proizlazi zbog slabijeg položaja države
Prodaja državne imovine pod povoljnim uvjetima	element potpore je razlika između tržišne vrijednosti imovine i cijene po kojoj se prodaje
Odricanje od dobiti poduzetnika	dio raspodijeljene dobiti, koja potječe iz vlasništva države u poduzetniku i kojega se država odrekne, predstavlja u cijelosti element potpore

Skupina C1	
Povoljni zajmovi	razlika između troškova zajma (kamata) s godišnjom referentnom kamatnom stopom* i povoljnijom kamatnom stopom; izračun se radi za cijelo razdoblje kreditiranja i svodi na sadašnju vrijednost (koristi se linearna metoda)
Zajmovi poduzetnicima u teškoćama	za poduzetnike u teškoćama (u restrukturiranju), koja na tržištu nemaju mogućnost dobivanja zajma, potpora iznosi 20 posto vrijednosti zajma, bez obzira na to je li zajam isplaćen po tržišnim (ili nepovoljnijim) uvjetima

Skupina C2	
Svi drugi instrumenti	iskazane vrijednosti potpore (npr. porezni dug)

Skupina D	
Jamstva	razlika između tržišne cijene jamstva i cijene državnog jamstva koje je jeftinije; element potpore izračunava se preko jamčenog iznosa duga i referentne stope za rizik
Plaćanja za opozvana jamstva	plaćanje obveza po jamstvima u cijelosti

*referentna kamatna stopa je prosječna godišnja kamatna stopa poduzetnicima na dugoročne kunske kredite s valutnom klauzulom

11. PRILOG 2.

Kategorije državnih potpora

Pravila	Kategorija	Namjena
HORIZONTALNA PRAVILA		
	Istraživanje i razvoj	
		Temeljna istraživanja
		Primijenjena istraživanja
		Razvojna istraživanja
		Studije o tehničkoj izvedivosti
	Zaštita okoliša	
		Prilagodba obvezujućim ekološkim standardima
		Postizanje višeg stupnja zaštite okoliša nego što to određuju obvezujući standardi odnosno ulaganja u zaštitu okoliša dok još ne postoje obvezujući standardi
		Energetska učinkovitost i istodobna proizvodnja električne i toplinske energije, te za obnovljive izvore energije
		Sanacija onečišćenih područja
		Tekuće poslovanje (moraju biti zadovoljeni posebni uvjeti)
	Mali i srednji poduzetnici	
		Početna ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta
		Savjetodavne usluge
		Sudjelovanje na sajmovima i izložbama
	Zapošljavanje	
		Otvaranje novih radnih mjesta u malim i srednjim poduzećima
		Očuvanje radnih mjesta
		Otvaranje novih radnih mjesta za invalidne osobe ili osobe koje se teže zapošljavaju
		Raspodjela radnih mjesta na više zaposlenih ili promjena zaposlenja s određenog na neodređeno vrijeme
	Usavršavanje	
		Posebno usavršavanje zaposlenika
		Opće usavršavanje zaposlenika
	Kultura	
		Poticanje kulture i zaštita baštine
		Poticanje audiovizualne industrije
	Ušteda energije	
		Posebne mjere uštede energije
POSEBNA SEKTORSKA PRAVILA		
	Proizvodnja čelika	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Zapošljavanje
		Usavršavanje
		Potpoma malim i srednjim poduzetnicima za savjetodavne usluge te za sudjelovanje na sajmovima i izložbama
		Zbrinjavanje viška radnika i prijevremeno umirovljenje radnika, pod uvjetom da se radi o djelomičnom ili potpunom zatvaranju kapaciteta
		Trajno ukidanje proizvodnje čelika
		Restrukturiranje poduzetnika (Protokol 2.)
	Kopneni promet	
	željeznički, cestovni i riječni	Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Sanacija i restrukturiranje
		Zapošljavanje
		Usavršavanje
		Naknada troškova obavljanja obvezne javne službe

		Naknada troškova infrastrukture poduzetnicima koji imaju obvezu pokrivanja troškova infrastrukture kojom se koriste i drugi poduzetnici koji tu obvezu nemaju
		Otklanjanje suvišnih kapaciteta koji uzrokuju ozbiljne strukturalne probleme
		Naknada dodatnih financijskih tereta poduzetnika u željezničkom prometu
	Pomorski promet	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Sanacija i restrukturiranje
		Usavršavanje
		Mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje pomoraca na brodovima registriranim u Republici Hrvatskoj
		Podmirenje dijela troškova povratka pomoraca u domovinu
		Obavljanje obvezne javne službe
		Ulaganje u nova plovila sukladno pravilima za gradnju brodova i politike sigurnosti na moru
		Poticanje repatrijacije strateškog i komercijalnog upravljanja brodovima koji nisu upisani u Hrvatski registar brodova
		Regionalne potpore
	Zračni promet	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Potpore malim i srednjim poduzetnicima
		Zapošljavanje
		Usavršavanje
		Sanacija i restrukturiranje
		Regionalne potpore
	Brodogradnja	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Sanacija i restrukturiranje uz uvjet smanjenja kapaciteta
		Djelomično ili potpuno zatvaranje kapaciteta
		Inovacije u brodogradnji koje još do sada nisu bile korištene
		Regionalne potpore za nadogradnju ili modernizaciju postojećih poduzetnika zbog poboljšanja iskoristivosti postojeće opreme i uređaja
	Turizam	
		Sve vrste potpora
	Financijske usluge	
		Sve vrste potpora
	Ostali sektori	
		Sve vrste potpora
REGIONALNA PRAVILA		
	Područja A	
		Početna materijalna i nematerijalna ulaganja
		Otvaranje novih radnih mjesta
		Naknada dijela troškova tekućeg poslovanja u iznimnim slučajevima
	Područja B	
		Početna materijalna i nematerijalna ulaganja
		Otvaranje novih radnih mjesta

Razina državne potpore

Opis razine
1. Državna razina
2. Regionalna razina
3. Lokalna razina
4. Ostalo